

Vlaams
Parlement

vergadering **C147**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 4 maart 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een sterker lokaal voedselbeleid – 1452 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het invoeren van lokale voedselstrategieën – 1481 (2019-2020)	4
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over verkoopautomaten bij boerderijen in het kader van de korte keten – 1586 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenheve aan Hilde Crevits, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het rapport van de Europese Rekenkamer over het gebruik van gewas-beschermingsmiddelen – 1412 (2019-2020)	13
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, en aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gebruik van pesticiden en het mogelijk protectionisme ten aanzien van Europese landbouwproducten – 1506 (2019-2020)	16
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het gebruik van bierdraf in melkveevoeder – 1512 (2019-2020)	20
VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een digitaal platform voor de fruitteelt – 1547 (2019-2020)	22
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het oprukkende tomatenvirus – 1590 (2019-2020)	25
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de genbewerkings-techniek crispr – 1616 (2019-2020)	27

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Hilde Crevits, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toegang tot landbouwgrond voor CSA-boerderijen (community-supported agriculture)

– 1621 (2019-2020)

31

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een sterker lokaal voedselbeleid

– 1452 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het invoeren van lokale voedselstrategieën

– 1481 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's en minister, ik heb inderdaad een vraag rond lokaal voedselbeleid. Dat is een thema dat ons hier in het verleden al meermaals heeft beziggehouden en dat nu ook de lokale besturen bezighoudt. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) heeft een bevraging uitgevoerd bij de gemeenten rond lokaal voedselbeleid. Uit deze bevraging blijkt dat meer dan de helft van de gemeenten in Vlaanderen het komende jaar extra wil inzetten op een lokaal voedselbeleid. "De afstand tussen producent en consument verkleinen – of korte ketens creëren – zou voor zowel de boer als de klant voordelig zijn", stelt de VVSG. De VVSG organiseerde hierop een tweede editie van de Voedseldag, waarop ze via een inspirerend programma een aantal vragen rond zo'n lokaal beleid beter in beeld wil brengen. Zij hoopt op die manier dat lokale besturen meer aandacht zullen besteden aan bijvoorbeeld maaltijden in scholen, woonzorgcentra en ziekenhuizen.

De resultaten uit de bevraging zijn toch enigszins verrassend. De korte keten is namelijk een concept waar de afgelopen jaren, zoals ik al aangaf, sterk op is ingezet door zowel de Vlaamse overheid en de minister van Landbouw als het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM). Denk bijvoorbeeld aan de Week van de Korte Keten, die in juni plaatsvindt. Ook uit de cijfers blijkt dat het concept nog steeds voor een stijgende omzet zorgt. De omzet van de rechtstreekse verkoop op de hoeve in Vlaanderen klom in de periode juli 2018 tot juni 2019 boven 58 miljoen euro, wat neerkomt op een stijging van 2 procent. Een op de zes Vlamingen koopt al eens op de hoeve en doet dit acht à negen keer per jaar. Een kopend gezin besteedt zo'n 129 euro per jaar op de hoeve of gemiddeld 15 euro per bezoek. In totaal kwamen de rechtstreekse verkopen via de hoeve en de boerenmarkten samen uit op 71 miljoen euro.

Ondanks de toenemende interesse vanuit de bevolking en de groei van de omzetcijfers zijn vele lokale besturen dus nog op zoek naar een concrete uitwerking van een korteketenbeleid op lokaal niveau. In het kader van deze vaststelling en ook in het kader van het regeerakkoord, had ik u graag volgende vragen gesteld, minister, omdat ik weet dat u daar ook de nodige aandacht aan wilt besteden.

Hoe kijkt u als minister naar de resultaten van de bevraging van de VVSG? Bent u erover verbaasd dat toch zo'n groot aantal lokale besturen aangeeft op zoek te zijn naar een lokale voedselstrategie?

Het regeerakkoord ondersteunt de korte keten en circulaire ketenmodellen. Op welke manier kunnen lokale besturen rekenen op die ondersteuning?

Op welke manier verloopt de communicatie naar lokale besturen rond de korte keten? Ziet u hier bijkomende mogelijkheden gezien de grote lokale vraag naar een dergelijk voedselbeleid?

Denkt u nog aan andere initiatieven? Zijn initiatieven zoals 'Februari zonder supermarkt' in Zwitserland ook bij ons mogelijk om het korteketengebeuren een bijkomend duwtje in de rug te verlenen?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voorzitter, de inleiding die ik had voorbereid, overlapt uiteraard grotendeels met die van collega Rombouts, en ik zal die dan ook niet helemaal herhalen. We verwijzen allebei naar de bevraging van de VVSG, waaruit blijkt dat meer dan de helft van de gemeenten in Vlaanderen sterker wil inzetten op een lokaal voedselbeleid. De lokale besturen willen de tussenstappen tussen productie en consumptie verminderen, gezonde voeding promoten en voedselverlies vermijden.

Er werd ook al verwezen naar de Voedseldag. Daar stond het belang van de uitbouw van de korte keten voor zowel klant als boer in de schijnwerpers. Voor de boer gaat het uiteraard vooral ook over een betere prijsvorming, om zo de leefbaarheid van zijn of haar bedrijf te vergroten. Lokale besturen kunnen daarin inderdaad een belangrijke ondersteunende rol spelen, door bijvoorbeeld grond ter beschikking te stellen, boerenmarkten te organiseren of met handelaars af te spreken dat ze ook lokale producten aanbieden.

Zoals collega Rombouts daarnet ook aanhaalde, hoopt de VVSG dat lokale besturen ook meer aandacht zullen besteden aan maaltijden in scholen, woonzorgcentra en ziekenhuizen. Ze wil de lokale besturen alvast blijven ondersteunen in de uitbouw van het beleid, en diende ook al een nieuwe financieringsaanvraag in bij de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Minister, mijn vragen aan u waren eigenlijk initieel gericht aan de minister bevoegd voor het plattelandsbeleid, minister Demir. Ik heb ze wat herwerkt, maar vandaag richt ik ze heel graag ook tot u. Zult u streven naar het uitbouwen van lokale voedselstrategieën? Zult u dat actief ondersteunen? Welke maatregelen zijn gepland om die ambitie te helpen realiseren? Meer dan de helft van de lokale besturen gaf inderdaad aan op korte termijn werk te willen maken van de verdere uitbouw van die strategieën, maar omgekeerd betekent dat natuurlijk ook dat een belangrijk deel van de gemeenten daar nog niet of onvoldoende mee bezig zou zijn. Hoe wilt u hen aanmoedigen om ook op dat vlak actie te ondernemen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, ik zal namens mezelf en collega Demir antwoorden. Collega's, er is vandaag al heel wat lokale dynamiek inzake voedsel. Er gebeuren heel veel mooie dingen van onderuit. We zien dat lokale besturen volop aan het experimenteren zijn met eigen voedselstrategieën en vanuit eigen lokale accenten willen werken. Sommige vertrekken vanuit de klimaatdoelstellingen – we hebben dat vandaag ook in de krant kunnen lezen. Andere willen de lokale landbouw impulsen geven. Andere starten vanuit sociale beweegredenen, bijvoorbeeld het terugdringen van voedselarmoede.

Elke start is uiteraard moeilijk. De lokale besturen zijn het best geplaatst om daar vorm aan te geven. De VVSG is het aanspreekpunt voor lokale besturen als ze zo'n lokaal voedselbeleid willen uitwerken. Velen onder ons kennen de VVSG. Via hen kan men netwerken, good practices uitwisselen enzovoort. In 2017 is de VVSG, met steun vanuit het Vlaamse plattelandsbeleid van collega Schauvliege, gestart met de uitbouw van het Netwerk lokale voedselstrategie. Collega Demir heeft bevestigd dat ze vanuit haar bevoegdheid die werking ook in de periode 2020-2022 zal ondersteunen. Er blijft dus continuïteit. De nadruk ligt op het gidsen en begeleiden van lokale besturen om het draagvlak voor een lokaal voedselbeleid uit te bouwen. Zo'n lokale voedselstrategie sluit heel nauw aan bij de brede ambitie

om op Vlaams niveau ons voedselsysteem 'future-proof' te maken. In het regeerakkoord en in de beleidsnota Landbouw en Visserij wordt de ambitie van de Vlaamse Regering onderstreept om werk te maken van een Vlaams voedselbeleid. Dat gaat om netwerken en het verbinden van alle stakeholders, ook binnen de overheid, tussen beleidsdomeinen, maar ook tussen beleidsniveaus.

Collega Rombouts, onze inspanningen inzake korte- en circulaire ketenmodellen richten zich voornamelijk op de landbouwsector zelf. U merkte zelf op in de vraag dat er in het regeerakkoord heel wat aandacht is voor dat korteketenmodel. De ondersteuning van de VVSG richt zich op het opzetten van lokale samenwerkingsverbanden tussen producenten en consumenten, om zo dat lokale voedselbeleid mee vorm te geven. Vanuit mijn bevoegdheid inzake het landbouwbeleid bekijk ik hoe we in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) na 2020 goede maatregelen kunnen nemen, die inspelen op de ondersteuning van de bestaande of toekomstige korteketenproducenten. De lokale besturen zijn niet onmiddellijk de doelgroep van mijn beleid, maar de boer en de keten zelf wel. Daarom kunnen we vanuit de Vlaamse overheid wel faciliteren om die korte keten in relatie tot de lokale besturen onder de aandacht te brengen. Ik denk dus dat het goed is om mijn maatregelen en die van het VVSG-project dat collega Schauvliege heeft opgestart eens bij elkaar te brengen, en te bekijken hoe we nog extra synergieën tot stand kunnen brengen.

Lokaal voedselbeleid gaat om meer dan enkel het promoten van de korte keten. Dat is wel een belangrijke poot, maar het gaat ook om een betere verbinding tussen de producent en de consument. U weet dat ik mij er grote zorgen over maak dat er vandaag te weinig connectie is tussen de consument en de voedselproducent.

Het gaat ook over het promoten van gezonde voeding, het sociaal aan de slag gaan met voedseloverschotten, educatie in het onderwijs, het vrijwaren van publieke landbouwgronden of ze inzetten voor stadsgerichte landbouw – gisteren stond daarover ook nog een noodkreet in de krant – en initiatieven tegen voedselverspilling. Maar het gaat ook over gastronomie en toerisme, over circulaire projecten enzovoort.

Via klassieke communicatiekanalen en onze bestaande overlegstructuren worden lokale besturen op de hoogte gebracht van korteketeninitiatieven. Sommige provincies hebben een faciliterende rol opgenomen in samenwerking met het Steunpunt Korte Keten, om lokale besturen hierin te ondersteunen via lokale informatiesessies. En er is ook een heel concrete samenwerking rond de Week van de Korte Keten, waar ook VLAM sterk aan meewerkt.

Wat het platteland betreft: daar zien we dat het VVSG-project van collega Demir ook zeer sterk gericht is op communicatie en inhoudelijke ondersteuning. De voorbije jaren zijn daar meer dan 25 evenementen opgezet om goede praktijken uit te wisselen. Ik heb begrepen dat het netwerk ook de komende jaren zeker één keer in de drie maanden zal samenkomen. Die sensibiliserende werking loopt ook via een jaarlijkse Voedseldag, nieuwsbrieven, de website van het Netwerk lokale voedselstrategie, en het boekje van de VVSG met de welluidende titel Lokaal.

Collega Rombouts, u verwijst naar 'Februari zonder supermarkt', en u bent blijkbaar in Zwitserland te rade gegaan. De korte keten in Vlaanderen kiest ervoor om te vertrekken vanuit de eigen sterktes: goedkoper voor basisproducten, specialer voor verwerkte producten, smaak en authenticiteit. En dat zijn ook de redenen waarom mensen kiezen voor de korte keten. Maar de situatie in Zwitserland is een beetje anders: daar domineren twee grote ketens de voedselindustrie. Een David-tegen-Goliath-aanpak kan daar uiteraard op sympathie rekenen bij de mensen. In Vlaanderen is dat een beetje anders: wij hebben een heel versnipperd distributielandschap. En je hebt hier ook grotere speciaalzaken. Dat maakt het wat moeilijker om zomaar te gaan voor een maand zonder supermarkt. Je hebt kleine en grote supermarkten; het is niet zo dat je twee of drie hele grote ketens hebt bij ons.

Maar een initiatief zoals bijvoorbeeld de Week van de Korte Keten in Vlaanderen vertrekt vanuit de sterktes en de samenwerking. Die samenwerking is gelaagd, met de Vlaamse Overheid, VLAM, de provincies en de lokale besturen als partners. Ik geef wel mee dat ik de term Week van de Korte Keten wat abstract vind. Ik weet niet of 'korte keten' echt appelleert. We moeten misschien eens nadenken over een aantrekkelijker titel voor die week. Als u suggesties hebt, geef ze mij dan zeker mee. Nu gaat die hele korte keten waarschijnlijk kwaad zijn op mij omdat ik dat heb gezegd, maar goed. Ik ben wel aan het zoeken naar iets. Die week gaat eigenlijk over voedsel dichtbij, en ik vind in elk geval dat we dat moeten promoten.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoorden, en ik hoor dat u opgetogen en enthousiast bent om de nodige aandacht te geven aan de korte keten en aan de connectie tussen landbouwer en consument. In die zin vraag ik ook expliciet om die connectie misschien nog verder te versterken.

Ik hoop dat de VVSG daar open voor kan staan wanneer er initiatieven of good practices aan de lokale besturen kenbaar worden gemaakt. Er moet een brug worden geslagen vanuit de manier waarop het landbouwbeleid de landbouwers ondersteuning aanbiedt. Ik voel dat er in dat hele denkproces heel veel verschillende kanten zijn. Dat is goed, in een breed proces mag alles bij elkaar komen. Maar het verhaal van de korte keten is krachtig. We hebben ook de doelstelling om landbouwer en consument dicht bij elkaar te brengen. We mogen dat zeker niet verliezen. Ook de VVSG zegt dat dat een heel belangrijke doelstelling is. We zouden dat heel graag zien terugkomen in de acties. We voelen vandaag op het terrein dat het dichten van die kloof een grote uitdaging is. Ik hoop dat eenieder dat zeker ook meeneemt wanneer hij acties op het terrein onderneemt.

Wat betreft de supermarkten werken wij in Vlaanderen inderdaad in een andere context, minister, u hebt daarin gelijk. Maar ik wil ze toch betrekken in dit verhaal. We hebben regelmatig een ketenoverleg. Daarom wil ik, in de plaats van te zeggen dat we er niet meer naartoe gaan, meer aandacht vragen voor onze kwaliteitsvolle producten. Ik weet dat we hier niet dat Franse chauvinisme hebben. Maar daar waar het kan, kunnen we in die winkelrekken meer doen voor de landbouwers van bij ons. Een aantal supermarkten spelen daar al op in. Die suggestie wil ik wel meegeven naar het overleg met de keten.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dank u voor uw antwoord. Het is inderdaad een thema waaruit meerdere voordelen te halen zijn: voor het klimaat, de gezondheid, het belang van de boer, de leefbaarheid van de bedrijven. We willen ook allemaal heel trots zijn op onze eigen producten en dat ook uitdragen. Ik ben blij dat u en de minister van Plattelandsbeleid daar samen de schouders zullen onder zetten. Mijn vraag was initieel aan haar gericht omdat ik daar vooral voor haar een rol in zag, op het vlak van communicatie en promotie. Neem dus zeker met haar contact op om samen met haar acties uit te rollen.

Het is ook goed om te horen dat er synergiën worden gezocht tussen Vlaanderen, de VVSG en de lokale besturen. Ik hoop dat die snel kunnen worden aangeboord. U sprak ook over de provincie. Er bestaat inderdaad al een en ander. De provincie organiseert samen met het steunpunt, de provinciale ontwikkelingsmaatschappij (POM) en Inagro het ambassadeurschap van de korte keten. Daar willen ze een kop plaatsen op mensen die de korte keten belichamen. Dat is zeker een actie waarmee we verder aan de slag kunnen.

De korte keten is natuurlijk geen volwaardige vervanging van ons landbouwmodel. Ik verwijs naar de resolutie die in de vorige legislatuur werd goedgekeurd over de

schaalverandering in onze land- en tuinbouw. We creëerden daarmee een kader waarin boeren op maat hun bedrijf kunnen vormen. Daarbij is de korte keten een belangrijk element. Een van de punten van de resolutie ging over het dichten van de kloof tussen producent en consument.

De rol van de lokale besturen is uiteraard enorm belangrijk. Zij moeten beschikken over de juiste informatie en graag ook over wetenschappelijke adviezen. Kan het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) niet ook betrokken worden in deze stappen op weg naar een verdere uitrol en communicatie over de korte keten?

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik sluit mij graag aan bij het pleidooi om in deze lokale voedselstrategie een belangrijke rol te geven aan de lokale besturen. Deze maand stond in het blad van de VVSG een artikeltje over de lokale voedselstrategie, vooral over het ter beschikking stellen van grond door lokale besturen. Ik wil hier wel wijzen op de spagaat die er soms is tussen droom en realiteit. Ik denk aan de lokale aanbestedingen.

De VVSG heeft in de vorige legislatuur heel hard ingezet op een aantal opleidingen voor lokale besturen om uit te zoeken op welke manier je in een aanbesteding lokale producenten of de korte keten zou kunnen bevoordelen. Dat blijkt helemaal niet zo vanzelfsprekend te zijn. Ik ben zelf ook naar die opleiding geweest, en alle deelnemers bleven daar toch een beetje op hun honger zitten. Soms wordt daar nogal voluntaristisch over gezegd dat het een kwestie van willen is, maar in de realiteit is dat niet altijd zo. Dan komen er natuurlijk een hoop vragen van lokale producenten. Ik wil daarom vragen om dat aspect nogmaals onder de loep te nemen en de mogelijkheden te onderzoeken voor lokale aanbestedingen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het belang van de korte keten steunen wij voor 100 procent. Wat ik persoonlijk heel belangrijk vind, is de link tussen de producent en de consument. Het is belangrijk dat men niet voor een anonieme markt produceert, maar echt voor mensen die ook hun waardering kunnen uitspreken voor het geleverde werk en de producten die worden geproduceerd.

We zien ook grote mogelijkheden om een meerwaarde te creëren via de producten. Wanneer de band kort is en wanneer mensen kunnen waarnemen hoe producten worden geproduceerd, kan men daar waardering voor opbrengen. Op die manier is men waarschijnlijk ook bereid om er meer voor te betalen, en dat is positief voor het inkomen.

Als we kijken naar de evolutie van het landbouwbeleid en naar de Europese Green Deal die op ons afkomt, dan kan landschapszorg ook mee deel uitmaken van hoe landbouwers zich profileren en presenteren aan de inwoners uit hun buurt om hen duidelijk te maken dat ze een bredere rol opnemen. Zo zorgt kopen bij hen er mee voor dat landschapszorg en natuurbeheer ook deel uitmaken van de bedrijfsvoering.

Ik sluit me ook aan bij de opmerking van collega Joosen over toegang tot grond. Heel veel gronden zijn in overheidshanden, ook bij lokale besturen. OCMW's brengen vandaag heel veel gronden op de markt, en dat is ook begrijpelijk. Als het de wens is om lokale voedselstrategieën te ontwerpen, zou het goed zijn dat er op de verschillende beleidsniveaus samen wordt uitgezocht hoe we de gronden die nog in overheidshanden zijn en die daarvoor geschikt zijn, kunnen inschakelen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Sowieso heeft ILVO onderzoekers die lokale voedselstrategieën wetenschappelijk benaderen. Er is een Food Pilot, waar onderzoek wordt gedaan naar bijvoorbeeld de houdbaarheid van streekproducten. We zijn daar niet romantisch mee bezig, we zijn er echt ten gronde mee bezig.

Ik heb van de voorzitter begrepen dat er volgende week een hoorzitting is over de korte keten. Dat biedt opportuniteiten, maar er zijn ook veel verschillen tussen bedrijven. Er zijn er die dicht bij een drukke weg liggen, er zijn er die afgelegen liggen. Er zijn mensen die een gebrek aan tijd hebben om een verkoop thuis te organiseren. Er zit zoveel diversiteit in wat onder de noemer korte keten zit. Het is goed dat we daar wat inzicht in krijgen, maar volgende week zal dat blijkbaar gebeuren.

De toegang tot grond is een heel, heel groot knelpunt. Straks is er nog een vraag om uitleg, en dan kunnen we daar nog wat dieper op ingaan. Ik stel voor dat we dat luikje daar bespreken.

Het is echt mijn bedoeling in de komende periode met de voedingssector nog beter in overleg te gaan om te kijken hoe we onze lokale producten extra in het spotlicht kunnen zetten. In Frankrijk heb je in veel supermarkten een hoek voor lokale producten die sterk worden gelabeld. Bij ons is dat ook een beetje zo, maar daar kan misschien nog wat progressie in worden gemaakt. Ik zal daarover met de sector zeker overleggen. Misschien wordt het dan wel iets wervends. We gaan ermee aan de slag.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik ben blij dat u ook het overleg met de supermarkten wilt aangaan, want ik ben ervan overtuigd dat daar zeker nog stappen vooruit kunnen worden gezet. Ik ben ook blij met de commissiebrede ondersteuning om daar verder op in te zetten.

Wat die gronden betreft, moet met verschillende elementen rekening worden gehouden. Het is zeer belangrijk dat ten aanzien van onze lokale landbouwers en voedselproductie gronden ter beschikking worden gesteld. We stellen immers vast dat ook voor onze landbouwers de beschikbaarheid van grond de belangrijkste uitdaging is. Het is dan ook heel belangrijk dat de lokale besturen niet zelf voedselproducent worden maar dat zij in de korte keten samenwerken met de land- en tuinbouwers.

In Hoogstraten hebben wij samen de lokale partners, de tuin- en landbouwers samengezeten om het project OogstStraten op te zetten, waarbij een lokale boerenmarkt, die al heel lang niet meer plaatsvindt in Hoogstraten, met ondersteuning en samenwerking kan worden georganiseerd. Op die manier kunnen we de lokale landbouwer en de consument dichter bij elkaar brengen. Ik kijk uit naar alle verdere initiatieven, ook op dat vlak.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, we kunnen niet anders dan positief zijn over de korte keten. De sector, de lokale besturen en alle leden in deze commissie hier aanwezig zien de meerwaarde daarvan en willen die verder uitrollen. Ik ben blij te horen dat er heel wat initiatieven en overlegmomenten gepland zijn om na te gaan hoe we daar verder mee aan de slag kunnen gaan. Het is een goed signaal dat de lokale besturen ook zelf aangeven dat ze staan te springen om mee te werken aan die korte keten, ik zal daar vanuit mijn lokaal mandaat ook zeker zelf mijn steentje toe bijdragen. Dat kan ook gaan over kleine zaken zoals het organiseren van een lokale markt waar we al mee aan de slag zijn en het duiden van mensen op het belang van onze producten. Dat komt ook Vlaanderen ten goede.

Vanuit uw bevoegdheid voor Landbouw vraag ik u ook een lans te breken voor de landbouwer, de boer, want het verder uitbouwen van de korte keten is natuurlijk ook voor hen goed, zodat hun bedrijven leefbaar blijven. En daarnaast is het natuurlijk ook goed voor de gezondheid van de Vlaming en voor ons klimaat.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over verkoopautomaten bij boerderijen in het kader van de korte keten – 1586 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, we gaan verder met de uitbouw van de korte keten. Mijn vraag gaat meer specifiek over de verkoopautomaten bij boerderijen. Voor een aantal boeren is de opening van een volwaardig bedrijfsverkooppunt praktisch geen haalbare kaart. Daarom investeren boeren die hun producten via de korte keten aan de man willen brengen, in automaten waarin ze hun producten te koop aanbieden. Anderen kiezen dan weer voor een combinatie van een verkooppunt dat op een beperkt aantal tijdstippen geopend is, en de installatie van een of meerdere automaten.

Om een beter zicht te krijgen op de stand van zaken van de uitbouw van de korte keten door middel van het plaatsen van verkoopautomaten stelde ik u onlangs een schriftelijke vraag. Ik wilde graag weten hoeveel boerderijen intussen over dergelijke automaten beschikken, hoeveel verkoopautomaten met hoevele producten er in totaal bij Vlaamse boerderijen en/of elders in Vlaanderen staan en welke de meest aangeboden en verkochte producten zijn.

Ik was wat verwonderd dat de administratie niet over die gegevens beschikt, terwijl een zicht daarop hebben mij althans essentieel lijkt als we de evolutie van de uitbouw van de korte keten verder willen opvolgen en willen nagaan in welke mate dit een economische meerwaarde voor een aantal boeren kan betekenen.

Een indicator voor het succes van de verkoopautomaten is het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Men kan daar investeringssteun aanvragen voor de installatie van de automaten. Dat gaat dan over de investeringscode detailverkoop – materieel. Het goede nieuws is dat het aantal aanvragen in 2015-2019 meer dan verdubbeld is, van 30 tot 64 op jaarbasis. Een tweede positieve noot is dat nagenoeg elk van die aanvragen ook echt geselecteerde investeringen worden. Als we dan kijken naar het aantal goedgekeurde investeringen, merken we dat de cijfers wel nog zeer bescheiden en in dalende lijn zijn. In 2015 werden er nog 21 dossiers goedgekeurd, in 2019 nog amper 13. Ik heb wel al de nuance gemaakt dat er een impact is op de cijfers doordat de aangevraagde investeringen moeten zijn uitgevoerd vooraleer de steun daadwerkelijk wordt uitbetaald. Daarnaast blijkt ook dat die VLIF-steun eigenlijk het enige middel is waarop de boer die een verkoopautomaat wil plaatsen, kan rekenen.

Minister, vandaar enkele concrete vragen aan u. Is er bereidheid om werk te maken van een systematische inventarisatie van het aantal verkoopautomaten die bij landbouwbedrijven worden geïnstalleerd? Hoe valt het feit dat die er vandaag niet is, te rijmen met een beleid dat de uitbouw van de korte keten wil stimuleren? Hoe kan worden verklaard dat het aantal goedgekeurde investeringen voor het installeren van die automaten door het VLIF is gedaald met ongeveer de helft, terwijl het aantal aanvragen en selecties van investeringen binnen dezelfde tijd meer dan

verdubbelde? Bent u van plan om de installatie van verkoopautomaten te ondersteunen, om zo die korte keten actiever te promoten en te versterken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, onze landbouwers moeten al heel wat administratieve verplichtingen naleven die voortvloeien uit wettelijke regels. We moeten dus een beetje voorzichtig zijn met het daaraan toevoegen van elementen die de lasten nog eens gaan verhogen en waartegenover niet zo veel of zelfs geen baten staan voor de ondernemer in kwestie. Ik weet dat dat ook uw overtuiging is. We moeten ons afvragen of landbouwondernemingen om puur statistische doeleinden verplichten om zelf een inventaris bij te houden van wat en hoeveel ze verkopen, en die geïnventariseerde gegevens dan periodiek mee te delen aan de overheid, zodat de overheid daar statistieken van kan maken, het beste voorbeeld is van het verminderen van administratieve lasten vanuit die overheid. Ik zie ook geen causaal verband tussen het niet beschikbaar zijn van inventarissen van verkochte producten bij elk van onze 20.000 landbouwbedrijven en het beleid om de korteketenverkoop te stimuleren. Ook zonder die gedetailleerde inventarissen is het perfect mogelijk om een goed beleid te voeren. Ik geef een voorbeeld. Via het VLIF beschikken we bijvoorbeeld over eigen richtinggevende cijfers van investeringen in thuisverkoop of automaten. Niet iedereen vraagt VLIF-steun, natuurlijk, maar de cijfers laten wel degelijk toe om ook die tendensen te bepalen.

Wat de selectie van VLIF-investeringsaanvragen betreft, moet men een onderscheid maken. Er is het aantal aangevraagde investeringen, dat jaar op jaar toeneemt. Zo waren er in 2015 30 aanvragen. In 2019 was dat aantal meer dan verdubbeld, tot 64. Er is het aandeel geselecteerde investeringen. Zo werden in 2019 alle 64 aangevraagde investeringen geselecteerd. Er is het aantal goedgekeurde investeringen. Dat komt eigenlijk overeen met het aantal uitgevoerde investeringen. Sinds 2015 is 300.000 euro steun gegeven voor hoeveautomaten. Na de selectie van de investering heeft de land- of tuinbouwer 2 jaar de tijd om zijn voorgenomen investering daadwerkelijk uit te voeren. Pas na het opladen van de facturen en het indienen van de betalingsaanvraag kan de effectieve investering worden goedgekeurd en uitbetaald. Er is dus altijd een tijdsinterval tussen het aantal geselecteerde investeringen en het aantal daadwerkelijk goedgekeurde investeringen. Je kunt dus niet zeggen dat er een een-op-eenrelatie is tussen wat we selecteren in een bepaald jaar en wat er daadwerkelijk is goedgekeurd of uitgevoerd.

Soms ook voeren land- of tuinbouwers om een bepaalde reden hun voorgenomen investering niet uit. Dat kan overmacht zijn. Dan werd de investering wel geselecteerd, maar wordt de steun uiteraard niet toegekend. We geven alleen maar steun aan wie daadwerkelijk dingen realiseert.

Tot aan het einde van de huidige GLB-periode (gemeenschappelijk landbouwbeleid) zal via het VLIF de installatie van verkoopautomaten zeker verder ondersteund blijven in de steuncategorie van 30 procent. De ingediende aanvragen worden zo goed als altijd geselecteerd voor ondersteuning.

Alle professionele boeren kennen het VLIF en weten waarvoor en onder welke voorwaarden men steun kan krijgen, maar dat wil niet zeggen dat iedereen zomaar een automaat kan of zal plaatsen. Er zijn veel factoren die een rol spelen, niet het minst de ligging van het bedrijf. Je kunt een bedrijf in de nabijheid van een kern of langs een drukke weg niet zomaar vergelijken met een afgelegen hoeve in bijvoorbeeld de polders. Wij bieden ondersteuning aan, maar zoals dat hoort, is het de ondernemer zelf die beslist of het voor hem opportuun is om daar al of niet gebruik van te maken.

In elk geval zal in het kader van het toekomstige GLB 2020 nagegaan worden hoe we dit verder kunnen ondersteunen. Het is dus zeker mijn bedoeling om dat te blijven doen als dat mogelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik ben blij om te horen dat er ondersteuning is. Het is een feit dat men verkoopautomaten plaatst om op die manier zijn bedrijf leefbaar te houden, en dat moeten we zeker ondersteunen. Dat is een win-winsituatie.

Wat de cijfers betreft: het is zeker niet de bedoeling om de administratieve last voor de landbouwers te gaan verhogen. Ik denk ook eerder in een andere richting om data te verzamelen. Ik veronderstel dat voor bepaalde automaten de lokale besturen ook vergunningen moeten aanleveren. Er kan dus wellicht ook op een andere manier informatie worden verzameld zonder dat de landbouwers een hele vragenlijst moeten invullen. Ze klagen nu immers al vaak over de administratieve last die op hen rust.

Ik zie, net als mijn partij, heel veel meerwaarde in die automaten om de korte keten verder te stimuleren. Ik ben dan ook heel blij dat u op dat vlak op dezelfde lijn zit.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik sluit mij graag aan bij de positieve slotwoorden van collega Talpe rond die boerderijautomaten. Ik denk dat dat, vanuit het standpunt van zowel de boeren als de consumenten, een grote meerwaarde kan zijn in de korte keten en het lokale voedselbeleid. Verser kunnen de producten en korter kan de keten nauwelijks zijn, als je ze op het erf uit de automaat kunt halen. Dat past helemaal in die strategie van 'from farm to fork'.

Minister, u sprak van een aantal aspecten die een remmende factor kunnen zijn op het plaatsen van die automaten. Ik denk dan bijvoorbeeld ook aan lokale belastingen op een dergelijke automaat. Hebt u er zicht op of dat een impact heeft, en of de Vlaamse overheid eventueel in overleg kan treden met de lokale besturen, om dergelijke belastingen af te schaffen?

En als het over een iets verdere afstand tot het erf gaat: de Vlaamse overheid is naast regelgever ook een groot tewerksteller. Er is een grote Vlaamse administratie waar heel wat mensen werken, en waar heel wat mensen eten consumeren. Ziet u eventueel een plaats voor dergelijke automaten op de campussen van de Vlaamse overheid? Ziet u daar ook een rol weggelegd voor dergelijke automaten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Wat uw laatste vraag betreft: dat is natuurlijk lokale autonomie. Ik kan hier mijn persoonlijk sentiment daarover meegeven, maar ik wil dat gerust voorleggen aan collega Somers. Het kan misschien passen in zijn klimaatplan dat hij vandaag heeft gelanceerd.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik denk dat we het allemaal eens zijn over het belang van de korte keten, en over het feit dat die automaten daar een belangrijke rol in kunnen spelen. Er werd verwezen naar de lokale autonomie rond de belasting op automaten. Ik denk niet dat dat echt wenselijk is, als we de korte keten verder willen ondersteunen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het rapport van de Europese Rekenkamer over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen – 1412 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): In het nieuwe rapport van de Europese Rekenkamer staat dat de EU er de afgelopen tien jaar niet in is geslaagd de risico's verbonden aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen aanzienlijk te beperken. Er doen ook geruchten of berichten de ronde – wat we allemaal weten maar wat niemand durft te zeggen – dat de betrokken lobbygroepen daar nogal wat invloed op hebben.

In uw beleidsnota, op pagina 27, staat dat u zelf een groot voorstander bent van de principes van geïntegreerde gewasbescherming. Die zouden moeten worden “bijgestuurd volgens de nieuwste wetenschappelijke inzichten en de omschakeling naar ecologisch minder belastende middelen wordt gestimuleerd”. Vandaar dat u het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) daarvoor ‘aanduidt’ – tussen aanhalingstekens. In die zin is wat in het Vlaamse regeerprogramma staat voor een stuk tegengesteld aan de berichtgeving vanuit de Europese Rekenkamer. De Europese Rekenkamer bevestigt dat de richtlijn tot nu toe niet het gewenste resultaat had en spreekt dan ook over niet-betrouwbare gegevens over het gebruik. Ook de handhaving schiet te kort. Daarom heeft de Europese Rekenkamer het over meer handhaving en het opleggen van meer boetes.

In België zijn land- en tuinbouwers sinds 1 januari 2014 verplicht om de principes van de Europese richtlijn betreffende een duurzaam gebruik van pesticiden toe te passen. Toch zijn ze niet verplicht een register bij te houden over de wijze waarop zij die hebben toegepast. Ook de handhaving is ontoereikend.

Uiteraard moeten we hier niet opnieuw iedereen over dezelfde kam scheren, laat dat duidelijk zijn. Langs de andere kant denk ik toch dat het nodig is om die Europese richtlijn in Vlaanderen zo goed mogelijk toe te passen, zeker gezien alle geruchten daarrond, en om ook de richtlijn die de Europese Rekenkamer geeft in Vlaanderen in te voeren. Bij de aardappelteelt zien we een ongelijkheid tussen kleine landbouwbedrijven en bedrijven van industriële omvang. Het is maar goed dat die regelgeving er is, maar dan moet ze ook worden gecontroleerd en gehandhaafd. Uiteraard is dat voor kleine bedrijven een stuk moeilijker dan voor grote industriële bedrijven.

Minister, kunt u mij de resultaten bezorgen van de uitgevoerde controles op het al dan niet naleven van de principes waarover het in het rapport van de Europese Rekenkamer gaat voor de voorbije vijf jaar? Zijn er sancties gekoppeld aan de vastgestelde overtredingen?

Bent u van plan om, na de oproep van de Europese Rekenkamer voor meer informatie en handhaving, te bekijken in welke mate u nog meer kunt informeren en sensibiliseren, zodat alle sectoren op de hoogte zijn voordat er wordt opgetreden?

Welke bijkomende stimulansen zult u uitwerken voor de landbouwers om eventueel meer de principes te onderschrijven in de toekomst toe te passen, al dan niet met de steun van het VLIF?

Op welke manier worden landbouwers ondersteund om zich aan te passen aan nieuwe Europese regelgeving? Voorziet u met andere woorden in ondersteuning in de vorm van begeleiding naar alternatieven en/of financiële tegemoetkomingen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De Europese richtlijn ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden werd omgezet bij besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2014 houdende de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen, kortweg IPM. Dit besluit voorziet in de verplichting om de algemene beginselen van geïntegreerde gewasbescherming toe te passen in het Vlaamse Gewest.

Op basis van die beginselen heeft het Departement Landbouw en Visserij gewas- of sectorspecifieke richtsnoeren opgesteld voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen. Een professionele gebruiker moet zich aansluiten bij een erkend onafhankelijk controleorgaan. Alle erkende controleorganen moeten op hun beurt een lijst bijhouden van de professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen die bij hen onder controle staan. Als een tekortkoming wordt vastgesteld, wordt de gebruiker een periode van één maand geboden om te remediëren. Als dat niet gebeurt, wordt dat aan het departement Landbouw gerapporteerd met het oog op verdere sanctionering.

Tot eind vorig jaar waren er geen tekortkomingen die niet tijdig geremedieerd zijn bij de circa 13.000 professionele gebruikers die in 2019 door de controleorganen werden geregistreerd en gecontroleerd. Dat hoeft op zich niet te verwonderen, want niet-naleving van de regels kan tot de intrekking van bijvoorbeeld het Vegaplancertificaat leiden. Afnemers van meerdere landbouwproducten stellen dit private kwaliteitscertificaat vaak als voorwaarde om überhaupt te mogen leveren, dus de leverancier heeft er alle belang bij om de regels effectief te respecteren.

Dat neemt niet weg dat niet 100 procent van de afnemers van landbouwproducten het Vegaplancertificaat eisen van hun leverancier, of dat sommige landbouwers de oogst van hun akkers alleen op hun eigen bedrijf gebruiken en dus niet verkopen aan derden. Dergelijke landbouwers kunnen nog achterblijven op de aansluitingsplicht bij een erkend controleorgaan. Via een koppeling van diverse databanken tracht het departement Landbouw na te gaan over welke landbouwers dat precies zou kunnen gaan, waarna die kunnen worden aangemaand om zich alsnog in orde te stellen.

Op welke manier zullen we ervoor zorgen dat iedereen op de hoogte is? Op het vlak van communicatie wordt er heel wat gedaan. Het Departement Landbouw en Visserij organiseerde studiedagen waarbij het onderwerp IPM zeer regelmatig aan bod kwam. Er wordt ook een website ter beschikking gesteld, er kunnen bijscholingen worden gevolgd en de werking van de praktijkcentra zoomt daar ook op in. Ze gaan allerlei onderzoeken doen. Er gebeurt dus heel wat.

IPM maakt geen deel uit van de Europese randvoorwaarden voor het verkrijgen van GLB-steun of om in aanmerking te komen voor investeringssteun. Via het VLIF worden wel investeringen in het kader van IPM gesubsidieerd tot 30 procent van de investeringskost. Sinds 2015 werd in totaal 2,2 miljoen euro steun toegekend. Het gaat hierbij over investeringen in geavanceerde spuittechnieken met het oog op driftreductie, mechanische onkruidbestrijding. Sorry, hoor. Ik vind dat ook zeer dubbelzinnig. Geavanceerde spuittechnieken met het oog op driftreductie. Komaan, dat is nu toch ...

De voorzitter: Dat zijn technische termen uit de landbouwsector, minister. Dat moeten we ons nog eigen maken in deze context.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Daar stellen we volgende week een nieuwe vraag over. *(Gelach)*

Minister Hilde Crevits: Ik heb samen met de minister-president deze ochtend op het overlegcomité de titels van de vragen overlopen. Hij vond het toch een zeer interessante commissie qua taalgebruik.

Dus ik herhaal: het gaat over investeringen in geavanceerde spuittechnieken met het oog op driftreductie, mechanische onkruidbestrijding enzovoort.

Naast de verstrekking van investeringssteun door het VLIF wordt de landbouwer nog via een aantal andere maatregelen ondersteund om IPM toe te passen. Zo is er gratis bedrijfsadvies in het kader van IPM. Er is ook een naschoolse vorming en tot nu – dat is misschien positief nieuws voor u, collega – werd er al 1,5 miljoen euro uitbetaald voor deze cursussen, voor een totaal van 90.000 deelnemers. Dat is vrij spectaculair, vind ik persoonlijk.

Via de gemeenschappelijke marktordening voor groenten en fruit wordt de meerkost tegenover het minder milieubewuste alternatief gesubsidieerd. Je moet het dus niet doen voor de kostprijs, want de meerkost wordt gesubsidieerd. Er zijn ook oproepen voor demonstratieprojecten duurzame landbouw die inzetten op IPM. Zo werd in 2018 nog een specifieke oproep rond het thema IPM gelanceerd en worden drie projecten gesubsidieerd.

Eind vorig jaar heb ik zelf nog een oproep gelanceerd rond het thema mechanische onkruidbestrijding als alternatief voor chemische onkruidbestrijding, met als resultaat de financiële ondersteuning van drie projecten.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Minister, ik stel me toch nog enkele vragen. De Europese Rekenkamer formuleert die conclusies. Als ik wat kort door de bocht zou gaan en uw antwoord goed beluister, dan is dat niet van toepassing op Vlaanderen. Als ik wat realistischer ben en er zo'n rapport binnenkomt, hoe wordt dat dan gescreend op het niveau van Vlaanderen? Zijn er bepaalde specifieke conclusies waaraan wij meer aandacht moeten besteden dan aan andere? Ik begrijp wel dat niet alle conclusies of analyses die daarin staan, betrekking hebben op Vlaanderen. Sommige zullen dat allicht wel hebben, andere meer of minder.

Bart Dochy (CD&V): Ik zou gewoon nog eens de aandacht willen vestigen op een passage in uw analyse, collega Vandenhove, die niet terugkomt in uw vraag, namelijk over chloorprofam, de kiemremmer die niet meer gebruikt mag worden. Hierdoor krijgen kleinere landbouwers het moeilijker om te investeren – al dan niet gezamenlijk in een coöperatieve vorm of via een loonwerker – in die machines die nodig zijn om het alternatief daadwerkelijk te gaan toepassen. Dat geldt ook voor investeringen in bewaarloodsen, want de temperatuur en dergelijke moeten meer onder controle gehouden worden als er geen kiemremmer wordt gebruikt. Dat is in elk geval ook een van de aspecten die volgende week aan bod zullen komen tijdens onze hoorzitting.

Minister, het is toch wel een aandachtspunt dat, wanneer producten om welbepaalde, terechte redenen niet meer gebruikt kunnen worden, dat ook effecten heeft op de bedrijfsvoering. Daar wordt niet altijd rekening mee gehouden op het moment dat die beslissing genomen wordt.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, voorzitter, voor de aanvullingen. Collega Vandenhove, u had gelijk als u stelde dat uw vraag ook bij mij leeft. Ik ben geen technicus ter zake. Mijn medewerker Lieven Van Waes heeft mij een technische uitleg gegeven, dus hij mag antwoorden, als hij wil.

Lieven Van Waes, raadgever Landbouw kabinet-Crevits: IPM of geïntegreerde gewasbescherming is een verplichting die alle lidstaten binnen de EU moeten naleven in de vorm van een richtlijn. Een richtlijn moet omgezet worden in nationale of regionale regelgeving. Bij ons is Landbouw in 2002 geregionaliseerd. De Europese instellingen, zowel de Europese Commissie als de Rekenkamer voeren periodiek audits uit in alle lidstaten, in ons geval in de gewesten, om na te gaan of die richtlijn oordeelkundig, degelijk en correct is omgezet. En omzetten in wetgeving is één zaak, je moet ze ook toepassen nadien. Wij hebben kort na 2014 – het exacte jaartal zou ik moeten opzoeken – een controle gekregen van de Europese instellingen, en daaruit bleek dat Vlaanderen een van de betere leerlingen was in de Europese klas. Veel van de aanbevelingen die in het rapport staan waar u aan refereert, zijn dus niet onmiddellijk op ons van toepassing, mijnheer Vandenhove. De Rekenkamer publiceert natuurlijk een allesomvattend rapport dat op alle lidstaten van toepassing is. Dat hoeft daarom niet noodzakelijk een probleem te vormen in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp·a): Bedankt voor het antwoord. Ik moet wel zeggen dat het heel erg is voor Europa als Vlaanderen al de beste leerling van de klas blijkt te zijn.

De voorzitter: Dat is natuurlijk een persoonlijke interpretatie.

Ludwig Vandenhove (sp·a): Daarom zitten we ook in het parlement.

De voorzitter: Absoluut.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, en aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gebruik van pesticiden en het mogelijk protectionisme ten aanzien van Europese landbouwproducten – 1506 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): We hebben net gesproken over gewasbeschermingsmiddelen en over het feit dat Vlaanderen een voorloper is binnen Europa op dat vlak. Ik kan daar eigenlijk alleen maar trots op zijn. Dat wil niet zeggen dat er geen uitdagingen zijn, maar wel dat we terecht fier mogen zijn op het feit dat we zeer bedachtzaam omgaan met pesticiden.

Op maandag 17 februari publiceerde De Standaard een artikel over het verbod op pesticiden in de Europese Unie. Dat is natuurlijk wel een thema dat voor beroering zorgt, niet alleen binnen Europa, maar ook ten aanzien van producten die we invoeren van buiten Europa. Daarover gaat mijn vraag.

In het artikel wordt gewezen op het probleem dat rijst wanneer Europa wordt geconfronteerd met geïmporteerde landbouwproducten. De EU verlangt namelijk dat die producten voldoen aan dezelfde voorwaarden wat pesticidegebruik betreft als de eigen Europese producten. Er werd dan de uitdrukkelijke vraag opgeworpen vanuit de pesticidelobby: beschermt de EU op die manier haar gekozen strategie van strenge regels voor pesticidegebruik of is dat protectionisme, en dus verboden, als ze diezelfde strenge regels verwacht van andere exportgebieden? Uit het artikel

bleek dat die dubbelzinnigheid nog niet verder is opgehelderd, en dat de pesticide-industrie over een machtige lobbymachine beschikt, die hemel en aarde verzet om nieuwe, strenge regels tegen te gaan. Anderzijds weten we dat de Europese Commissie in haar Green Deal de grote ambitie heeft geuit om het gebruik van chemische pesticiden nog te verminderen.

In Vlaanderen formuleerden we een visie in het regeerakkoord: gezond, duurzaam, voldoende en veilig voedsel tegen een correcte prijs voor iedere schakel van de voedingsketen staat centraal binnen het voedselbeleid. In de beleidsnota Landbouw en Visserij stipten we het belang van een gelijk speelveld aan. We blijven inzetten op de Vlaamse kwaliteit en we bewaken de Europese en internationale handelspositie van onze land- en tuinbouwers. In de beleidsnota Omgeving benoemden we het pesticidegebruik als een van de specifieke uitdagingen voor de open ruimte en het platteland.

Ik denk dat het belangrijk is dat we in heel deze kwestie het gebruik van pesticiden niet volledig in het verdomhoekje duwen. Een aantal producten kunnen terecht worden gebruikt, ter bescherming van onze voedselvoorziening, maar zelfs ook ter bescherming van het leefmilieu. Dat gebruik moet steeds goed worden afgewogen, en dit moet zo precies mogelijk worden toegepast. Dat is heel duidelijk ook de strategie van Vlaanderen. Echt schadelijke producten dienen we ook te weren. Zoals daarnet ook al werd aangestipt door de heer Dochy, is het belangrijk dat er dan ook alternatieven ter beschikking kunnen zijn of worden ontwikkeld. Daarmee stimuleren we ook enkel de innovatie in onze land- en tuinbouw, in onze industrie, en zal het leefmilieu er alleen maar op vooruitgaan.

De logische consequentie is wel dat we onze landbouwproducten ook moeten beschermen tegen oneerlijke concurrentie. De invoer van mogelijk schadelijke landbouwproducten van andere markten doet dat economisch model eventueel wel degelijk kantelen, omdat dat toch ook een belangrijk element is in de hele voedselproductie en in de hele keten.

Minister, daarom wil ik even peilen naar uw visie en die van Vlaamse Regering in deze discussie. Hoe kijkt u als bevoegd minister naar deze kwestie? Wat is de houding van Vlaanderen in de Europese raden waar het gebruik van pesticiden wordt besproken? Landbouw is een belangrijk onderdeel in het MERCOSUR-akkoord (Mercado Común del Sur) dat de Europese Commissie sloot met een aantal Zuid-Amerikaanse landen. Is de kwestie van het pesticidegebruik aan bod gekomen tijdens die onderhandelingen? Wat waren of zijn de standpunten? Wat gaat u doen om onze visie op dit conflict tussen milieu en vrije handel duidelijk te maken? Bent u ook van mening dat die praktijken haaks staan op de bijkomende milieu-inspanningen die we steeds weer van onze Vlaamse landbouwers verwachten? Met andere woorden: we moeten onze concurrentiepositie in dezen kunnen vrijwaren. Zijn er nadelige milieugevolgen te verwachten bij het toelaten van de import van producten die behandeld zijn met pesticiden die de EU zelf niet meer toelaat?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Rombouts, de markttoelating van werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen gebeurt op het niveau van de Europese Unie. De toelatingsprocedure verloopt via een permanent expertencomité. Niet de Europese Raad of het Europees Parlement, maar experts bepalen op basis van wetenschappelijke gegevens en een risicobeoordeling of een bepaalde stof al dan niet wordt toegelaten. Het klopt dat de lijst van actieve stoffen die op de interne markt van de EU zijn toegestaan, niet noodzakelijkerwijs overeenkomt met de lijst van stoffen die de bevoegde autoriteiten van derde landen toestaan. Dat is niet helemaal onlogisch, omdat de productieomstandigheden in de verschillende werelddelen niet zomaar te vergelijken zijn. Als bijvoorbeeld bepaalde ziekten of

plagen in een andere werelddeel voorkomen, maar niet in de EU, dan kan het zijn dat een stof die de oogst beschermt tegen die ziekte of plaag, daar wel is toegestaan en in de EU niet. Dat is dus mogelijk. Omgekeerd geldt uiteraard hetzelfde.

Dat neemt niet weg dat middelen die werkzaam zijn tegen eenzelfde ziekte of plaag mogelijk wél worden toegelaten door de bevoegde autoriteit in een derde land, en niet in de EU. Daarover zijn duidelijke afspraken gemaakt binnen de Wereldhandelsorganisatie, in die zin dat de voedselveiligheid van het eindproduct doorslaggevend is voor de handel van voedsel. Producten uit derde landen die ontoelaatbare of te hoge residuen bevatten, mogen niet in het verkeer van de Europese Unie worden gebracht. Het toezicht en de handhaving daarop in België gebeurt door het Federaal Voedselagentschap.

De Europese Commissie heeft al meermaals gesteld dat de overeenkomst met MERCOSUR geen verandering zal brengen in de Europese normen, ook niet in de normen voor voedsel-, landbouw- en visserijproducten. Dat wil eigenlijk zeggen dat ingevoerde producten aan dezelfde voorwaarden onderworpen zijn als de Europese producten. Een van die voorwaarden voor agrovoedingsproducten is de maximale residulimiet die een agrovoedingsproduct mag bevatten. De EU stelt voor ieder pesticide een maximale residulimiet op. Diezelfde limiet geldt dus zowel voor Europese als voor ingevoerde producten.

Over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen de MERCOSUR-landen legt het akkoord geen voorwaarden op. Enkel de nationale autoriteiten in het land van oorsprong zijn bevoegd om de productierandvoorwaarden vast te stellen op hun eigen grondgebied. Dat is dus niet enkel het geval op het vlak van pesticiden maar ook op het vlak van arbeidsnormen, milieunormen, dierenwelzijnsnormen enzovoort.

We weten dat de productierandvoorwaarden voor landbouwers in zich ontwikkelende landen doorgaans minder stringent zijn dan voor landbouwers in de EU. In Europa zijn de normen ook niet van de ene op de andere dag tot stand gekomen, maar gradueel ingevoerd. Via het gemeenschappelijk landbouwbeleid worden de Europese boeren gedeeltelijk gecompenseerd voor het mondiale ongelijke speelveld op het vlak van productierandvoorwaarden die van kracht zijn. Dat staat de komende weken natuurlijk ook op de agenda. We hebben dat ook gezegd: als het over directe steun gaat, zijn er ook redenen waarom we meer krijgen dan sommige andere landen.

Dan is er het mogelijke conflict tussen milieu en vrije handel. Ik vind het van belang dat de EU via handelsakkoorden werkt aan een evolutie richting gelijke spelregels op het vlak van productierandvoorwaarden. We hebben dat ook altijd verdedigd op Europees niveau, en ik zal dat ook aankaarten in de uitvoering van bestaande en nieuwe handelsakkoorden.

Het klopt ook dat er op het Europees niveau almaar strikter wordt omgegaan met de toelatingen voor actieve stoffen. Europese landbouwers hebben dus steeds minder gewasbeschermingsmiddelen ter beschikking. Dat betekent dat we de landbouwsector moeten blijven ondersteunen om alternatieven te ontwikkelen, en verder moeten inzetten op preventie, zoals nu al is voorzien in de aanpak van geïntegreerde gewasbescherming.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik dank u om het duidelijke standpunt in te nemen dat wij blijven vasthouden aan dat gelijke speelveld. Ik begrijp uiteraard dat er ook op Europees niveau moet worden gekeken naar de lokale omstandigheden. En dat vragen we eveneens voor Vlaanderen: we moeten kijken naar wat hier mogelijk is. Men moet kunnen ingrijpen indien zich een crisis zou voordoen,

want pesticiden bestaan natuurlijk met een reden. Wanneer zich een bepaalde crisis voordoet, kan het noodzakelijk zijn om een bepaalde pesticide tijdelijk toch in te zetten.

Minister, u stelt ook duidelijk dat er vanuit Europa een strikter beleid wordt gevoerd rond actieve stoffen. Dat is uiteraard een aandachtspunt. Ik pleit heel graag voor een afbouw, zodra dat kan. En als er echt knelpunten zijn, dan moeten we dat bekijken. Maar omgekeerd zijn er ook de alternatieven. Dat blijft ook een uitdaging, zeker voor kleine teelten. Ik hoop dat u ook die alternatieven blijft bepleiten daar waar dat kan, op Europees niveau. Als men de ene stap zet, mag men dat niet doen zonder te kijken of er alternatieven kunnen worden ingezet.

Wat de invoerlimieten betreft: u stelt duidelijk dat we controles uitvoeren op limieten voor stoffen die in Vlaanderen niet zijn toegelaten. Gelden die limieten ook voor producten die worden ingevoerd? Want als we die stoffen hier niet mogen gebruiken, moeten we ook een duidelijk handhavingsbeleid hebben rond diezelfde stoffen bij ingevoerde producten. Dat is dat gelijk speelveld.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): We zijn het er allemaal over eens dat in een open export-economie, zoals de Vlaamse er een is, protectionisme een slechte zaak is. We kunnen daar in ons handelsbeleid dus geen voorstander van zijn. Maar dat mag natuurlijk niet ten koste gaan van de volksgezondheid. Het is logisch dat als wij zelf vooroplopen in de aanpak van pesticiden en gewasbescherming, wij dat ook verwachten van de producten die hier worden ingevoerd. Europa gaat daarbij uit van het voorzorgsprincipe: een product mag pas op de markt komen wanneer het voldoende bewezen is dat het veilig is. In andere landen, zoals de VS, doen ze het omgekeerde: het mag op de markt zolang niet bewezen is dat het onveilig is. Minister, denkt u dat er een evolutie zal komen in het Europese standpunt? Of kunnen we daar het best aan vasthouden?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Er is natuurlijk een verschil tussen het vaststellen van residu's en het controleren daarvan, en het oorspronkelijke gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Wij zijn een groot voorstander van strikte voorwaarden, en ook van de afbouw van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen Europa. Dat is de trend die we toch al een tijd volgen. We maken ons ook wel zorgen dat producten die worden ingevoerd, aan minder strenge voorwaarden moeten beantwoorden. We zijn vragende partij dat daarop goed wordt toegezien. Het kan ook een belangrijke stimulans zijn voor die andere landen om diezelfde evolutie door te maken en te zoeken naar productiemethoden die met minder gewasbeschermingsmiddelen kunnen leiden tot een goede opbrengst. Voor ons is dat een belangrijke leidraad. Als wij hier de strikte normen hanteren en als onze landbouwers daaraan moeten voldoen – en dat is een goede zaak in het kader van de voedselveiligheid enzovoort – moeten we ook de import aan diezelfde normen onderwerpen. Dat is voor ons een heel belangrijk aspect.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, sowieso zijn er voor alle pesticiden maximale limieten, ook voor ingevoerde producten.

Het voorzorgsprincipe is het belangrijkste beginsel. Sowieso zal de EU dit niet loslaten. Collega Steenwegen, ik ben het op zich eens met wat u zegt. Dat is ook mijn zorg. Hoe gelijk het speelveld is, hoe geruster we kunnen zijn over wat je in producten kan vinden. Er is sowieso geen nulrisico. Het komt erop aan de risico's zoveel mogelijk te beperken tot een minimum of tot een aanvaardbaar niveau. Het

is heel belangrijk dat – zoals collega Rombouts al heeft gezegd – de Vlaamse overheid voor de eigen boeren voldoende steun blijft geven aan innovatie. Er zijn nog heel wat mogelijkheden, maar je moet er wel voor zorgen dat iedereen mee is in al die evoluties. Die commentaar krijg ik vaak.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het gebruik van bierdraf in melkveevoeder – 1512 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Van alle broeikasgassen die de Vlaamse landbouwsector uitstoot, is de helft methaan, 51 procent om precies te zijn. Vooral runderen veroorzaken een hoge uitstoot van methaangassen. Het zijn deze gassen die zorgen voor de opwarming van de planeet. Het is daarom van cruciaal belang dat onze Vlaamse landbouwsector inzet op milieuvriendelijke innovatie zonder aan competitiviteit in te boeten.

Uit een onderzoek van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) zou blijken dat de toevoeging van bierdraf en koolzaadschroot kan zorgen voor een reductie van de methaanuitstoot met 11 tot 13 procent. Naast deze directe verlaging is er ook een indirect effect, door het vermijden van invoer van soja. Volgens ILVO zelf schommelen de prijzen voor bierdraf nu nog, maar hoeft het niet per se duurder te zijn dan sojaschroot.

Minister, hoe evalueert u deze studie van ILVO?

Hebt u zicht op het huidige gebruik van bierdraf in de melkveesector? Is hier nog veel ruimte voor progressie?

Zijn er momenteel acties vanuit de Vlaamse overheid die het gebruik van bierdraf in de landbouwsector stimuleren?

Zult u de mogelijkheden bekijken om via acties of campagnes bierdraf als onderdeel van veevoeder extra te promoten? Onderzoekt u opties zoals financiële tussenkomsten voor het gebruik van bierdraf en/of een samenwerking met de grote biersector in Vlaanderen om de toegang tot het restproduct te faciliteren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dit is een zeer interessante vraag over bierdraf. Het toevoegen van bierdraf en koolzaadschroot aan het voeder van melkkoeien leidde bij proeven op ILVO tot een reductie van 13 procent methaanuitstoot per kilogram melk. Dat is spectaculair. Bij het vervangen van sojaschroot door een combinatie van bierdraf en koolzaadschroot werd een aanzienlijke daling van de totale 'carbon footprint' met 31 procent waargenomen. Deze resultaten zijn dus beloftevol omdat op die manier niet voor de mens consumeerbare bijproducten kunnen worden ingezet om zeer hoogwaardige eiwitten mee te produceren. Je hoort het aan mijn enthousiasme: de ILVO-studie – ik zou niet anders durven – evalueer ik als bijzonder positief.

De twee producten waarvan sprake worden ook vandaag al gebruikt, maar niet altijd op dezelfde bedrijven. Zoals uit de ILVO-studie blijkt, is vooral winst te

boeken bij een combinatie van bierdraf en koolzaadschroot in het rantsoen van de dieren. Alles hangt af van de beschikbare hoeveelheden restproducten op de markt. Die hoeveelheden zijn vandaag te beperkt om alle koeien te kunnen voeden.

Koolzaad wordt vrij veel geteeld in Oost-Europa en kan worden getransporteerd, voor bierdraf ligt dat anders omdat het een nat product is. We produceren in België veel verschillende bieren, maar het volume van bierdraf dat bij de bierproductie overblijft, is niet van die hoeveelheid om alles op te lossen. We zullen in de toekomst onderzoek doen om uit te zoeken of dezelfde reducties ook kunnen worden behaald met andere gefermenteerde graanproducten, zoals bijvoorbeeld het restproduct bij de bio-ethanolproductie.

De klimaatuitdagingen van de veehouderijsector zijn een samenspel van verschillende factoren. Voeders en voederadditieven zijn een belangrijke factor, maar ook bedrijfsmanagement en genetica spelen een belangrijke rol om de doelstellingen te behalen.

Het verder stimuleren van bierdraf, ja, ik wil dat gerust doen, maar alles wordt vandaag al gevaloriseerd. Het is niet zo dat we overschotten hebben. Alles wat we hebben, wordt gebruikt. Als we meer duidelijkheid kunnen krijgen – verder onderzoek zal dat uitwijzen – over de werking van de afzonderlijke componenten en de interactie, kunnen we zelfs overwegen om een betere verdeling van het voeder over de bedrijven te doen en kunnen we een combinatie binnen bedrijven wel bekijken.

Met wat we nu hebben, zouden we kunnen zien of we met een betere spreiding nog betere resultaten kunnen bereiken. Zover zijn we echter nog niet. We zullen wel onderzoek doen, zowel naar alternatieven als naar de hoeveelheden die nu worden gebruikt, en of hetzelfde resultaat niet met een betere spreiding kan worden bereikt. Het is zeer beloftevol, dat is duidelijk.

De voorzitter: Hoe het drinken van bier interessant kan zijn voor het klimaat.

De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, u haalt de 31 procent aan. Ik heb nog wat cijfers opgezocht. De soja die we in België gebruiken staat voor 1,7 miljoen hectare. Dat is een gebied zo groot als Wallonië dat wordt ontbost en wordt gebruikt in Latijns-Amerika. Als we dat kunnen verminderen, is het toch de moeite om dat verder te onderzoeken. Het past ook in het verhaal van innovatie en ontwikkeling in de strijd tegen klimaatverandering.

Ik ben tevreden dat u zegt: wij gaan verder onderzoeken. Ik begrijp dat de Vlaamse Regering dat gaat doen. Of doelt u op ILVO dat dit verder zal stimuleren? Gaat u nieuwe stappen zetten om te kijken wat daar mogelijk is? Het is een zeer veelbelovende techniek. Het stemt me dan ook gelukkig dat u daar even enthousiast over bent als ikzelf.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Met 'wij' bedoel ik niet ik persoonlijk. Het was duidelijk dat men dacht dat het een pluralis majestatis was, maar ik bezondig me daar zo weinig mogelijk aan. Uiteraard bedoel ik daar ILVO mee. Er is ook vervolgonderzoek aangekondigd en dat gaat over de twee zaken die ik heb vermeld.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een digitaal platform voor de fruitteelt – 1547 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, de koepelorganisatie voor groenten- en fruitcoöperaties, de Logistieke en Administratieve VeilingAssociatie (LAVA), wil elke teler uitrusten met digitale instrumenten die het hele teeltproces ondersteunen. Dit voorjaar komt er een pilootproject dat, indien succesvol, opgeschaald wordt naar de volledige sector. De naam van het IT-project is 'Digital Experience Platform'. Uit een vooronderzoek blijkt dat het instrument 98 functionaliteiten zou moeten hebben om ondersteuning te kunnen bieden van teelt tot aanvoer. In het pilootproject zullen 6 van die functionaliteiten getest worden, van perceelbeheer tot actuele prijsinformatie.

De teler kan door het platform een globaal overzicht behouden over zijn teelten. Per teelt wordt ook aangegeven welke gewasbeschermingsmiddelen gebruikt kunnen worden en hoe vaak ze gebruikt moeten worden.

Op langere termijn wil LAVA komen tot een digitaal ecosysteem waar ook derde partijen gebruik van kunnen maken. Denk hierbij aan het binnenhalen van lastenboeken of het online bestellen bij toeleveranciers.

Er ressorteren 2600 producenten onder LAVA. De toepassing kan dus op termijn een impact hebben op een groot deel van de sector. Ook op het vlak van kennisuitwisseling heeft dit mogelijk grote voordelen.

Minister, hoe staat u tegenover dit project? Acht u het nodig om op termijn via de centrale of gewestelijke centra in te zetten op vorming hieromtrent?

Hoe werkt de financiering van dit project? Zorgen de drie betrokken producentenorganisaties voor de middelen? Maakt of maakte dit project aanspraak op Europese, provinciale of VLIF-subsidies (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds)?

Was de sector vragende partij voor een dergelijk platform? In hoeverre worden landbouwers zelf betrokken bij de verdere ontwikkeling?

Ik heb gemerkt dat niet alle coöperaties betrokken zijn in het pilootproject. Wat is daarvoor de reden?

Wanneer is er een evaluatie gepland? Wie wordt hierin betrokken? Worden de landbouwers bijvoorbeeld zelf betrokken?

Hoe zit het met de bescherming van deze gegevens en hoelang worden ze bewaard? Wie is eigenaar van de gegevens die gegenereerd worden?

Wat is het verschil met de webapplicatie EVA-gewasbeschermingsmodule (Eindelijk Vereenvoudigde Administratie)? Wordt die dan op termijn overbodig?

Ik dank u alvast voor uw antwoorden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Zoals u intussen weet, ben ik een zeer groot voorstander van het inzetten van data en digitale instrumenten om de performantie van onze

Vlaamse bedrijven te verhogen. Ik sta op zich dan ook positief tegenover het nieuwe digitale platform dat LAVA momenteel aan het ontwikkelen is. Het zal natuurlijk essentieel zijn voor de performante werking van het systeem dat de telers voldoende vorming en informatie krijgen, zodat ze weten hoe ze hiermee om moeten gaan. LAVA zal zelf die informatie- en opleidingssessies organiseren, zodra het digitaal platform operationeel wordt.

De financiering van dit project verloopt gedeeltelijk via de gemeenschappelijke marktordening (GMO) inzake groenten en fruit. Dit zijn Europese middelen die producentenorganisaties (PO's) of unies van producentenorganisaties (UPO's) kunnen aanwenden voor subsidiabele acties in het kader van ingediende operationele programma's die over meerdere jaren lopen. Daar staat dus Europees geld voor ter beschikking.

De Europese steun voor deze actie bedraagt 50 procent; de andere helft wordt gefinancierd door LAVA zelf. Als we kijken naar de programma's die ingediend zijn, dan zullen LAVA en de betrokken veilingen samen op om en bij 300.000 euro steun kunnen rekenen voor de uitbouw van het digitale platform. Dat is dus steun die vanuit Europese programma's komt.

LAVA en de drie betrokken producentenorganisaties – dat zijn Belorta, de REO veiling en Coöperatie Hoogstraten, collega Rombouts – zijn in 2017 gestart met dit project. Op dat ogenblik hebben de drie producentenorganisaties het initiatief genomen om hun eigen werking te evalueren en na te gaan hoe 'future-proof' hun IT- en andere ondersteunende systemen nog waren. Ze hebben een plan van aanpak uitgewerkt en hebben dan beslist om dit project gezamenlijk vorm te geven.

Er zijn ook producentenorganisaties die niet aan het project deelnemen. De investeringskost voor dit digitale platform is vrij aanzienlijk, waardoor je als organisatie al een voldoende grote omzet en de nodige financiële slagkracht moet hebben om hiermee van start te gaan. Het project is al in 2017 gestart en op dat ogenblik waren sommige producentenorganisaties nog geen lid van LAVA.

Het project is opgestart ten voordele van de teler. De bedoeling is hem of haar te ontzorgen. De communicatie zal in de toekomst volledig digitaal kunnen verlopen. Wij zullen uiteraard alles goed opvolgen en stap per stap bekijken welke andere functionaliteiten bijkomend nog kunnen worden ontwikkeld, maar eigenlijk is de ultieme bedoeling dat de teler op termijn zijn volledige bedrijfsvoering digitaal kan managen met één centraal systeem. Op zich is dat dus zeer, zeer positief.

De eerste versie is nu nog in ontwikkeling, dus men is nog niet aan het einddoel. Het is de bedoeling om in de loop van de komende maanden het platform gefaseerd uit te rollen, met een eerste testgroep van telers voor een aantal specifieke functionaliteiten. Stap voor stap zal het systeem dan verder worden uitgebouwd, waarbij er natuurlijk ook permanent zal worden geëvalueerd hoe de werking van het digitale platform verloopt. Het doel is om maximaal alle 2600 telers van de betrokken PO's uiteindelijk online te krijgen en alle communicatie tussen teler en PO volledig te digitaliseren, zoals ik al zei. Het zal echter nog wel enige tijd duren vooraleer we zover zijn.

De teler blijft eigenaar van zijn eigen gegevens. Het is heel belangrijk om dat te melden, maar dat was ook uw vraag. Over de vraag hoelang die bewaard blijven, heb ik geen info, maar aangezien hij eigenaar is, zal hij zelf expliciet toestemming moeten geven om gegevens te laten gebruiken voor verdere analyses. Hierover zullen afspraken tussen telers en PO's moeten worden gemaakt.

De LAVA-toepassing is meer gericht op commerciële aspecten, terwijl EVA gericht is op de technische aspecten van een teelt. Sowieso is het wel mijn bedoeling om toch te stimuleren dat LAVA voor de ontwikkeling van technische elementen in overleg gaat met EVA. Aangezien niet alle telers aangesloten zijn bij LAVA, blijft

de EVA-app uiteraard voor hen ook bijzonder waardevol. Het is ook de bedoeling van LAVA dat telers die vandaag al gebruikmaken van de EVA-app of andere apps, zoals Agromanager, die ook in de toekomst kunnen blijven gebruiken. LAVA zal in een koppeling voorzien in de eigen app, zodat de gegevens van de EVA-app kunnen doorstromen naar het digitale platform.

Dit is heel technisch, maar het eenvoudige antwoord op uw laatste vraag is dus eigenlijk dat het ene het andere niet vervangt.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, dank u voor het verschaffen van die bijkomende informatie. Ik vind het in ieder geval heel knap en ook altijd heel hoopvol hoe die sector toch telkens blijft inzetten op innovatie. We hebben hier al diverse keren gehoord dat dat zo belangrijk is, en ik vind dat enorm positief.

Ik heb nog twee bijkomende vragen. Ik hoop dat die niet te technisch zijn, anders zal ik in ieder geval de eerste schriftelijk stellen. Hebt u een zicht op die 98 functionaliteiten die het instrument zou moeten hebben, en zijn die geclusterd per fase in het teeltproces? Mijn andere vraag is misschien minder technisch: zitten er tussen die 98 functionaliteiten ook parameters die de belasting van het milieu in kaart kunnen brengen, en die zo zouden kunnen verminderen? Dat lijkt me immers ook wel een belangrijk element.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Het is natuurlijk heel positief dat er verder wordt ingezet op digitalisering. Ik denk dat 'smart farming' de toekomst is. We hebben inderdaad al diverse initiatieven gezien, zoals EVA. We wachten nog op Adam, dan komt alles in orde.

Fruitboeren en telers die een digitale assistent krijgen, kunnen op die manier ook een beter overzicht bewaren, en vaak ook tijd uitsparen, wat toch heel belangrijk is. In de melkveesector hebben we DjustConnect zien ontstaan. Het is echter natuurlijk essentieel dat telers dat niet alleen downloaden, installeren, eventueel de rekening betalen, maar ook daadwerkelijk hun informatie uploaden, dat ze niet de kat uit de boom kijken en zien wat de rest ermee doet voor ze hun kaarten ook op tafel leggen en hun informatie ook delen. Het zit echt in die informatiedeling. Die kan iedereen sterker maken, maar dat betekent wel dat je iedereen individueel daar ook van zult moeten overtuigen.

Ik vroeg me ook af of er al enig zicht is op hoe dat DjustConnect-platform loopt, dat ondertussen toch al een paar maanden bestaat. Is er effectief sprake van informatiedoorstroming of informatie-input? Wordt daar echt mee gewerkt en haalt men daar echt conclusies en beleidsmaatregelen op bedrijfsniveau uit?

Bart Dochy (CD&V): Ik denk dat er een bijzondere opportuniteit op tafel ligt met betrekking tot het organiseren van een basisplatform, een digitaal basisplatform, waar andere aspecten kunnen worden op ingeplugd. Ik hoop en ik denk dat het ook de bedoeling is om dat zelfs breder open te trekken dan louter en alleen voor groenten en fruit. Ook de aardappelsector kan daar bijvoorbeeld mee aan worden gekoppeld. Dan heb je natuurlijk iets waar men toekomstgericht zeer goed gebruik van kan maken, op voorwaarde dat het een vorm van open source is, ook wat bijkomende applicaties betreft. En ik denk ook dat dat de bedoeling is.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik sluit aan: dat is naar ik verneem absoluut de bedoeling. Bij die 98 functionaliteiten zitten er ook milieupunten. Collega Grosemans, uw

vragen waren vrij technisch. Ik ga dat dus moeten navragen. Het gaat om 98 functionaliteiten, en daar zitten ook milieupunten bij. Maar voor de rest kan ik daar nog niet concreet op antwoorden. Want we mogen niet vergeten dat het een private ontwikkeling is. Die wordt wel door ons ondersteund, maar als overheid zijn wij geen eigenaar van dit initiatief. Ze maken gebruik van fondsen die ter beschikking staan. Dat maakt het natuurlijk een beetje moeilijk om sturing te geven.

Collega Grosemans, ik wil uw twee punctuele vragen gerust navragen, en het antwoord nog bezorgen. Maar wij hebben daar eigenlijk geen vat op. Ik heb uit alle tussenkomsten wel begrepen dat de basis positief is, en dat het goed is dat men in die digitale ontsluiting investeert. Het zou spectaculaire effecten kunnen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik heb geen verdere repliek, ik volg dit verder op. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het oprukkende tomatenvirus – 1590 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik beseft dat het hele land en de hele wereld in de ban is van het coronavirus. Maar de mensen die bezig zijn met tomatenteelt, maar ook met paprika of pepers, zijn misschien nog iets bezorgder over het oprukkende tomatobrown rugose fruit virus, of het ToBRFV-virus. Maar laten we het onszelf gemakkelijk maken, en simpelweg van het tomatenvirus spreken.

Het virus is op zich niet schadelijk voor de mens, maar het maakt de tomatenplantjes wel ziek en geel. Minister, ik heb zelf een foto bij. Ik was u voor. Ik weet niet of u zelf een foto bij had? *(Opmerkingen. Gelach)*

Het is niet voor gevoelige kijkers, maar ik zal de foto laten rondgaan. U kunt zien dat de tomaten echt worden aangetast door gele vlekken. Ze zijn eigenlijk nog perfect eetbaar maar natuurlijk niet meer verkoopbaar. Je kunt er misschien nog mee gooien, maar dat laat ik aan anderen over – vandaar misschien de interesse van minister-president Jambon deze morgen. *(Gelach)*

Het virus zorgt natuurlijk wel voor onrust in de sector van de tomatenteelt. Het is een virus dat in 2014 voor het eerst werd gesignaleerd in Israël en Jordanië, maar stilaan ook naar onze contreien komt afgezaakt. In Frankrijk is er onlangs een bedrijf mee aangetast, en ook in Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk zijn de eerste meldingen gemaakt.

Het is een virus dat heel snel verspreid wordt: eenvoudige aanraking is voldoende. Er geldt een meldingsplicht: mocht je het vaststellen, dan moet je het melden aan de voedselveiligheidsautoriteit. Er is echter geen algemene ruimingsplicht; enkel de aangetaste planten moeten vernietigd worden.

Het virus komt dus steeds dichterbij, en de Vlaamse tomatentelers zijn daarom ook zeer verontrust. Maar men heeft gelukkig niet stilgezeten: de proefstations in Hoogstraten of Sint-Katelijne-Waver zijn al enkele weken en maanden volop bezig

met informatievergaderingen. Er is ook een zeer uitgebreide en interessante brochure over opgesteld.

Minister, hebt u al overleg gehad met uw federale collega over het tomatenvirus, om na te gaan hoe Vlaanderen het federale beleid kan ondersteunen om de uitbraak van het virus bij ons te voorkomen of, mocht het zich dan toch voordoen, het onder controle te houden?

Worden er binnen het Departement Landbouw en Visserij preventieve maatregelen uitgewerkt die de tomatentelers moeten ondersteunen in hun serrehygiëne om het tomatenvirus te vermijden?

Op welke manier wordt erop toegekeken dat de maatregelen die reeds werden uitgewerkt door de proefcentra effectief terechtkomen bij alle tomatenkwekers?

Komen er binnen de proefcentra initiatieven om een resistentie te ontwikkelen tegen dat tomatenvirus? We hebben toch een goede naam, een reputatie, op het vlak van innovatie.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb ook een foto mee van het tomatenvirus. Mijn foto is wel groter dan de uwe, mijnheer Ongena. *(Opmerkingen)*

Zoals u weet, collega, werd bij de regionalisering van de landbouwbevoegdheid in 2002 beslist om het dieren- en plantengezondheidsbeleid bij de federale bevoegdheid Volksgezondheid onder te brengen. Als Vlaams Landbouwminister krijg ik in deze commissie regelmatig vragen over zowel dieren- als plantenziekten. Ik doe mijn best om er zo oordeelkundig mogelijk op te antwoorden. We proberen er altijd een educatief luikje aan te breien. Dat komt vanuit mijn vorige bevoegdheid, Onderwijs.

Onlangs was er overleg met de bevoegde federale minister, de heer Denis Ducarme, over het plantengezondheidsbeleid en de Europese ontwikkelingen op dat vlak in het algemeen. Het tomatenvirus of ToBRFV-virus waarover uw vraag handelt, kwam niet expliciet ter sprake, maar het beleid dat het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) heeft rond quarantaine-ziektes, impliceert dat het dit virus van heel nabij opvolgt.

Sinds 1 november 2019 traden Europese maatregelen in voege om de introductie en de verspreiding van het virus te voorkomen. De maatregelen lopen in principe tot 31 maart 2022. Het gaat onder meer om een meldingsplicht in de hele EU, een verplichte monitoring en verplichte staalnames. Bij eventuele vaststelling van het virus neemt het FAVV sowieso maatregelen.

In dit dossier zijn preventieve maatregelen ontzettend belangrijk. De maatregelen die de EU recent heeft uitgevaardigd zijn van groot belang om verspreiding via zaad of planten te voorkomen. De belangrijkste bron van mogelijke besmetting zijn erfbetreders, zoals bezoekers, leveranciers of werknemers, die het virus kunnen binnenbrengen of verspreiden. Hygiënesluizen aan de ingang van serres zijn dan ook een zeer belangrijk middel om een mogelijke besmetting met het virus buiten te houden. De bouw of inrichting van dergelijke hygiënesluizen worden via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) financieel ondersteund.

Vanaf de eerste meldingen heeft het Departement Landbouw en Visserij intern aan zijn medewerkers gecommuniceerd om de hygiënemaatregelen op bedrijven strikt op te volgen. Dit was in het verleden al zo, maar het werd nog een paar keer opnieuw onder de aandacht gebracht. Zo geven we nog eens extra aandacht aan alles wat rond hygiëne bestaat.

Zoals u zelf ook aangaf, is er door de sector al heel wat werk geleverd, ook al vóór dit virus de quarantainestatus kreeg. De praktijkcentra organiseerden tal van vergaderingen om de sector te informeren en te sensibiliseren. Er waren info-avonden en infosessies, en onze diensten hebben die financieel ondersteund.

De teeltvoorlichters die wekelijks of tweewekelijks op de tomatenbedrijven komen, worden via de Europese gemeenschappelijke marktordening ondersteund en kunnen bedrijven ook goed informeren over de laatste stand van zaken.

Vanuit de praktijkcentra wordt de evolutie in de buurlanden opgevolgd en worden alle mogelijke kanalen gebruikt om de informatie te verspreiden. De informatie is publiek beschikbaar via de website van het Proefstation voor de Groenteteelt.

Op dit ogenblik is er slechts één reële mogelijkheid voor het ontwikkelen van resistentie, en dat is de klassieke veredeling. Zo kan men resistentie inkruisen in nieuwe commerciële rassen. Veredelingsbedrijven zijn zeer, zeer belangrijke actoren. Het zijn die bedrijven die nieuwe tomatenrassen ontwikkelen. Die piste wordt bewandeld, maar het zal tot mijn spijt toch nog enkele jaren duren vooraleer er nieuwe commerciële rassen zullen zijn die deze resistentie hebben.

Bij de rassenvergelijking die de praktijkcentra ieder jaar doen, zullen nieuwe resistente rassen vanzelfsprekend worden vergeleken met de huidige rassen. Zolang we nog geen resistente rassen hebben, blijft een strikte hygiëne en opvolging op de bedrijven van cruciaal belang om besmetting en verspreiding van dit virus op onze bedrijven te voorkomen.

De voorzitter: Andermaal wordt de aandacht gevestigd op de bioveiligheid, dat ook het grote thema was op de landbouwbeurs in Ravels.

De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, we moeten inderdaad opletten, want wat voor corona geldt, geldt ook voor het tomatenvirus. We moeten zeker niet aan paniekzaaijerij doen. Er zijn al maatregelen genomen, de sector volgt dit goed op. Alle beetjes kunnen helpen. Daarom is mijn vraag om uitleg gericht op wat Vlaanderen kan doen om wat al gebeurt verder te ondersteunen. Ik heb begrepen dat het Departement Landbouw en Visserij al de nodige initiatieven heeft genomen om die infovergaderingen te ondersteunen, waarvoor dank.

We kijken natuurlijk uit naar de verdere innovatie, zodat we over enkele jaren al resistentie hebben tegen het tomatenvirus. Over een paar jaar komt er misschien een nieuw virus en zo blijven we natuurlijk zoeken naar veredelde soorten. We zullen dit verder opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de genbewerkingstechniek crispr – 1616 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Clustered regularly interspaced short palindromic repeats (crispr) is een nog zeer recente genbewerkingstechniek waarmee op een veilige, gerichte manier genen kunnen worden aangepast. De techniek maakt het mogelijk

met ongeken­de pre­ci­sie DNA te wij­zi­gen en ge­nen uit te schake­len. Crispr wordt alom aan­zien als een ron­duit revo­lu­ti­o­naire tech­niek die, naar ver­wach­ting, een zeer grote im­pact zal heb­ben op de land­bouw.

Momenteel wordt crispr door plantbiologen al ingezet voor het aanmaken van gewassen die meer bestand zijn tegen droogte of ziekteverwekkers. Hierdoor zijn er geen of minder pesticiden nodig. Met crispr kunnen we mislukte oogsten beperken door planten te wapenen tegen hitte en droogte. Ook algen werden reeds gemanipuleerd voor het optimaliseren van de productie van biobrandstoffen.

Minister, uit uw beleidsnota leren we dat Vlaanderen op de rijdende crispr-snel­trein is gesprongen. Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) zet in op deze nieuwe techniek en doet onder meer onderzoek naar het regelen van de bitterstoffen in chicorei en naar de allergenen in selder. Bij ons commissiebezoek aan ILVO hebben we kennis kunnen maken met een aantal toepassingen in de sierteelt waar ze daar onderzoek naar doen.

In 2018 bepaalde het Europees Hof dat crispr onder de regelgeving van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) valt. Hierop is veel kritiek, onder andere van wetenschappers van de KU Leuven. Men wijst erop dat de voorzorgsmaatregelen en erkenningsdossiers voor genetisch gemodificeerde organismen zeer streng zijn, waardoor het zeer moeilijk wordt om wetenschappelijke kennis om te zetten in de praktijk. Voor kleine en middelgrote innovators wordt de toegang tot de markt de facto afgesloten.

Er is nochtans een fundamenteel verschil tussen ggo's en crispr. Aan genetisch gemodificeerde organismen worden meestal stukjes vreemd DNA toegevoegd. Het gaat dan om DNA-fragmenten die afkomstig zijn van andere planten, dieren of micro-organismen. Bij crispr daarentegen zijn genetische aanpassingen per definitie soorteigen. Het finale resultaat is een plant met een of meerdere mutaties in een specifiek gen, die niet meer te onderscheiden is van een plant die via klassieke mutatieveredeling is gekweekt. Wetenschappelijk gezien zijn er dan ook geen argumenten om deze planten op het vlak van risicoanalyse anders te evalueren dan planten verkregen via de klassieke mutatieveredeling.

Het is dan ook vrij logisch dat bijna alle andere spelers – de USA, Canada, Japan, China, Rusland – een soepelere regelgeving hanteren. Europa dreigt achterop te raken door onnodig streng te zijn.

Minister, wat is de stand van zaken van het crispr-onderzoek in Vlaanderen? Hoe kijkt u aan tegen de uitspraak van het Europees Hof van 2018? Hebt u weet van op til zijnde nieuwe Europese regelgeving die het standpunt eventueel zou kunnen versoepelen? Wat is hierin de houding van de Vlaamse Regering?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Crispr is wereldwijd een algemeen toegepaste technologie in het wetenschappelijk onderzoek, en dit geldt ook voor de onderzoeksgroepen aan onze Vlaamse universiteiten, en voor instituten zoals het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en ILVO.

Het onderzoek dat we in Vlaanderen doen, is breed. Zo is er onderzoek naar het crispr-proces op zich. Hier gaat het bijvoorbeeld over hoe het crispr-systeem in de cellen wordt binnengebracht en functioneert. Ook in het fundamenteel onderzoek gebruiken wetenschappers aan onze universiteiten deze methode om bepaalde biologische processen te bestuderen.

Deze technologie wordt ook toegepast om economisch en maatschappelijk relevante eigenschappen van bijvoorbeeld landbouwgewassen te verbeteren. Hier gaat

het zowel over landbouwkundige eigenschappen zoals ziekteresistentie, droogte-tolerantie, opbrengst maar ook eigenschappen die relevant zijn voor de verwerking van de primaire grondstoffen en het tot uiting brengen van eigenschappen die van direct belang zijn voor de consument zoals nutritionele samenstelling van gewassen en voedselallergenen. VIB en ILVO werken op dit vlak samen, bijvoorbeeld in een project om via crispr de ziekteresistentie bij aardappelen te verbeteren.

Op al deze vlakken behoren onze Vlaamse onderzoeksgroepen tot de wereldtop. We hebben dus alle troeven in handen om op wereldniveau mee te draaien in dit plantenveredelingsonderzoek waarbij crispr een centrale rol speelt.

Het arrest van het Europese Hof van Justitie heeft enerzijds juridische duidelijkheid gecreëerd over de status van nieuwe mutagenesetechnieken zoals crispr maar anderzijds heeft het ook tot onzekerheid geleid. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk hoe lidstaten nu nog aan de Europese verplichting voor detectie van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) kunnen voldoen, want als je voedsel ontleedt, kun je geen verschil zien tussen een mutatie in het DNA die via crispr en een die via natuurlijke weg is ontstaan. In de natuur en via klassieke plantenveredeling gebeuren er al eeuwenlang mutaties, die de basis vormen van de grote verscheidenheid aan groenten en gewassen die we vandaag kennen.

Het arrest van het Europees Hof heeft verregaande consequenties omdat er op mondiaal niveau een kloof ontstaat tussen de Europese Unie en derde landen. Hierdoor ontstaat een risico op het benadelen van onze eigen concurrentiepositie en zetten we de ontwikkeling van nieuwe technieken op de helling. De Europese ggo-regelgeving dateert al van 2001, wanneer crispr dus nog niet bestond. Volgens mij moet de Europese wetgever, dus het Europees Parlement en de Europese Raad, een duidelijke stelling innemen op basis van de hedendaagse inzichten en kennis.

De Europese Commissie heeft gepland om tegen ten laatste 30 april 2021 een juridische studie te maken over de status van nieuwe genomische technieken in het Unierecht. Dit is alvast een stap in de goede richting.

Op Vlaams niveau zijn we voorstander van duidelijkheid over crispr. Zoals de wetenschappers in hun open brief stellen die op 27 februari werd gepubliceerd, creëren nieuwe technieken zoals crispr een aantal voordelen. Zo zou het selectieproces voor nieuwe rassen en variëteiten versneld en meer doelgericht kunnen gebeuren. Als we vandaag op Europees niveau praten over hoe we de boer-tot-bordstrategie als onderdeel van de Green Deal, concreet vorm willen geven, moeten we ook durven om het potentieel van deze nieuwe technieken goed te evalueren, met aandacht voor de mogelijke risico's maar zeker ook met aandacht voor alle kansen die dit schept. Als we willen evolueren naar een landbouw die aangepast is aan klimaatveranderingen of die minder gebruikmaakt van chemische gewasbeschermingsmiddelen, dan zullen we ook moeten kijken naar technieken en innovaties die de landbouwers hierbij kunnen ondersteunen.

Vandaag gebeurt er al heel wat onderzoek, ook in Vlaanderen, naar het potentieel van crispr. Ik ben van mening dat we dit zeker verder moeten ondersteunen, met het oog op het realiseren van bruikbare toepassingen voor onder andere onze landbouw.

Onderzoeksinspanningen hebben immers naast het genereren van basiskennis ook vooral de ambitie om tot concrete realisaties te komen en die in de praktijk toe te passen. De huidige Europese regelgeving bemoeilijkt echter in grote mate de toepassing van de met crispr-technologie verkregen mutanten in de praktijk in Europa. Dit zou de investeringen in dit onderzoeksveld waar Vlaanderen wereldtop in is, negatief kunnen beïnvloeden.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u wel voor uw antwoord, minister.

Zoals u ook hebt geschetst, zijn er heel wat nuttige toepassingen. Die techniek kan ons helpen in het klimaatdebat, maar ook inzake voedselveiligheid zijn er heel wat toepassingen. We lopen daarin voorop en zijn een wereldspeler, maar de regelgeving brengt dat in het gedrang. Die uitspraak ligt niet alleen principieel moeilijk, maar zoals u zelf gezegd hebt, zal ze in de praktijk ook nauwelijks te handhaven zijn, omdat je het verschil niet zult kunnen vaststellen tussen de traditionele veredeling en de veredeling via crispr.

U hebt al duidelijk aangegeven hoe de Vlaamse Regering daarnaar kijkt, maar in ons complex landje moeten we voor Europese standpunten ook afstemmen met de andere gewesten. Hebt u er zicht op hoe onze collega's in het Waalse of het Brussels-Hoofdstedelijke Gewest kijken naar deze technologie en wat hun houding is ter zake?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): In het verleden hebben wij als partij toch wel problemen gehad met ggo's. Wat crispr betreft, denk ik dat we volledig in het verhaal moeten instappen, want zoals u ook zegt, behoren wij op dat vlak tot de wereldtop, minister. Dat moeten we zo houden. Ik wil u dan ook stimuleren, minister, om die bevoegdheden vanuit Vlaanderen zoveel mogelijk naar u toe te trekken, zodat wij via het Belgisch niveau genoeg toegang krijgen tot Europa en zo tot de wereldtop te kunnen blijven behoren. In het kader van het klimaat is het natuurlijk moeilijk registreerbaar hoe wij scoren, maar wij zouden ons klimaatvoordeel kunnen exporteren en zo onze positie behouden.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik sluit mij aan bij de bezorgdheden die er bestaan rond dat arrest van het Europees Hof. Ik denk dat het gelijkschakelen van crispr met ggo's een kwalijke zaak is voor ons academisch onderzoek en de innovatie binnen de landbouwsector. We moeten naar Europese oplossingen gaan.

Die gelijkschakeling is jammer. We zien de laatste jaren heel wat indianenverhalen ontstaan rond ggo's, heel veel paniekzaaiërij. De gelijkschakeling nu zorgt ervoor dat crispr aan diezelfde verhalen en datzelfde negativisme verbonden wordt. Als overheid moeten we ervoor zorgen dat we de mensen goed blijven informeren over de juiste effecten en gevolgen van ggo's en crispr en over het feit dat daar helemaal geen gevaar in zit. Ik denk dat daar een taak is weggelegd voor onze overheid.

De voorzitter: Minister, correcte informatie is dus zeer belangrijk.

U hebt het woord.

Minister Hilde Crevits: Wat de vraag over Wallonië en Brussel betreft, weet u dat er daar een iets grotere terughoudendheid ontstaat. Dat is een bekend gegeven en dat maakt het niet eenvoudiger om binnen België een gezamenlijk standpunt te bepalen. We zien wel dat er voortschrijdend inzicht is en dan vooral bij jonge onderzoekers en in de media. Dat is hoopvol.

Wat mij betreft moeten we weg van de discussie of we nu voor of tegen ggo's zijn. We moeten echt geval per geval bekijken, op basis van wetenschappelijk onderzoek, of dat een grote meerwaarde kan betekenen. Dan blijven we weg van die ideologische polemiek over de vraag of dat wel of niet kan. Ik vind dit wat spijtig. In die zin is de onzekerheid die nu is ontstaan door die uitspraak van het hof, een beetje lastig. Het is dus echt belangrijk dat we daar heel snel duidelijkheid over krijgen. Het is ook goed dat we onze Europese contacten aanspreken om die

duidelijke positionering te krijgen. Nog eens, ik vind het goed dat er in 2021 ook een resultaat van onderzoek zal zijn.

Waar ik me echter het meeste zorgen over maak, is de toppositie die wij bekleden in het onderzoek daarnaar. We kunnen die echt niet ondermijnen nu. We schieten onszelf eigenlijk in de voet, zeker omdat het wat mij betreft dus geen kwestie is van voor of tegen. Wel moeten we telkens bekijken of het een meerwaarde kan betekenen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, dank u wel voor de bijkomende toelichting. Ik wil hier niet de sterk communautaire toer opgaan, maar het is toch wel jammer dat dat standpunt nog onvoldoende is geëvolueerd bij de Waalse en Brusselse collega's, en dat daardoor een academische, maar ook een potentiële industriële sector binnen Vlaanderen mogelijk zijn marktleiderschap dreigt te verliezen. Ik hoop dus op voortschrijdend inzicht, intra-Belgisch, maar ook vooral Europees, zodat het standpunt kan worden aangepast en we deze zeer nuttige techniek kunnen blijven ontwikkelen en daar de lead in kunnen blijven houden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steven Coenegrachts aan Hilde Crevits, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toegang tot landbouwgrond voor CSA-boerderijen (community-supported agriculture) – 1621 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, de economische businessmodellen in de land- en tuinbouw diversifiëren is een van de objectieven die in het kader van de vooropgestelde schaalverandering in de land- en tuinbouw in Vlaanderen worden aangemoedigd. Het is dus belangrijk dat we vanuit het beleid ook alle soorten businessmodellen blijven flankeren om ervoor te zorgen dat hun ontwikkelingskansen gaaf blijven.

Een van die nieuwere concepten is 'community-supported agriculture' (CSA). Het concept staat bij ons nog wat in de kinderschoenen. Het ontwikkelt zich wel sterk in de rand van steden, waar er wordt gezocht naar een sterkere band tussen consument en producent. We spreken momenteel over een 55-tal CSA-boerderijen, waar een areaal van ongeveer 100 hectare landbouwgrond wordt bewerkt. De meeste CSA-boerderijen zijn trouwens biobedrijven, of houden er alleszins agro-ecologische landbouwpraktijken op na.

De toegang tot landbouwgrond is het belangrijkste knelpunt hiervoor. Dat is gebleken uit een bevraging van de CSA-boerderijen. Dat is niet zo heel verwonderlijk. We hebben het daar al vaak over gehad hier. Dat geldt eigenlijk ook voor alle reguliere landbouwbedrijven. Dat lijkt me een probleem waarover we nog vaak zullen praten. We zullen daarop blijven hameren, al kennen we dat allemaal wel.

Een CSA-boerderij heeft een gemiddelde oppervlakte van 2,7 hectare. Die boerderijen worden ondersteund door vzw De Landgenoten, die tracht gronden te verwerven en die dan ter beschikking te stellen van dit soort boerderijen. De output daarvan blijft echter te bescheiden om aan de volledige vraag te voldoen. Dat maakt dat een kwart van de CSA-boeren op onzekere gronden werkt. Een kleine helft, 47 procent, van de zaakvoerders is eigenaar van de gronden, maar die andere helft moet het

dan doen met gronden die hij gratis in bruikleen krijgt, of heeft een zogenaamde bezetting ter bedde of andere gebruiksovereenkomsten. Voor 26 procent geldt een officiële seizoens- of loopbaanpacht.

Minister, hebt u de resultaten van het rapport over de CSA-bedrijven inmiddels al besproken en geëvalueerd met de initiatiefnemers? Hoe wilt u het beleid aanpassen zodat CSA-boerderijen kunnen uitgroeien tot volwaardige businessmodellen, die tegemoetkomen aan het objectief om te komen tot schaalverandering in onze Vlaamse land- en tuinbouw?

Hoe wilt u tegemoetkomen aan het grootste knelpunt, namelijk het verlenen van toegang tot landbouwgrond? Nogmaals, dat is voor CSA-boerderijen en andere boerderijen gelijk.

Zal er met een nieuwe vorm van landbouwbedrijven rekening worden gehouden bij de modernisering van de pachtwet?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb uiteraard kennisgenomen van de resultaten van de enquête die werd bekendgemaakt op de studiedag 'grond voor agro-ecologische boeren', die eind 2019 heeft plaatsgevonden. Voor de mensen die geïnteresseerd zijn: de resultaten zijn terug te vinden op de website van De Landgenoten.

De rode draad in de bekendgemaakte resultaten is een heel complex probleem: de schaarste aan beschikbare landbouwgrond en de problemen die dit oplevert voor jonge, startende boeren – niet alleen voor CSA-boeren. Dat is geen nieuw gegeven: het is bekend dat de gronddruk in Vlaanderen bijzonder hoog is. Alle landbouwers, van klein tot groot, van bio tot gangbaar, ervaren de beschikbaarheid van vrije gronden als het grootste knelpunt. Er stond enkele dagen geleden een artikel in de krant over de Antwerpse situatie. Hoe komt het dat grond soms verdwijnt? Als iemand bijvoorbeeld met pensioen gaat en de woning wordt voor iets anders gebruikt, dan is er geen voorgebruikrecht op die grond. Er zijn dus veel problemen.

Het huidige beleid voorziet wel in een aantal instrumenten die specifieke of nieuwe, kleinere of innovatieve landbouwmodellen ondersteunen. Ik denk bijvoorbeeld aan de VLIF-opstartsteun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) en de steun voor de ontwikkeling van kleine landbouwondernemingen.

Het is collega Schauvliege die vorig jaar ook een driejarige projectsubsidie heeft gegeven van 130.000 euro aan de vzw CSA Netwerk. Die subsidie maakt het mogelijk om hun werking te professionaliseren en hun leden met raad en daad bij te staan.

Het is absoluut mijn bedoeling om binnen het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) de pistes te bekijken die kleine, veelbelovende starters kunnen helpen. We denken daarbij in het bijzonder aan advies over de verschillende verdienmodellen en het opstartadvies ter ondersteuning van de uitvoering van een doordacht businessplan. Want als we spreken met boeren, ook jonge boeren, dan voel ik dat er heel veel nood is aan het kennen van het onderscheid tussen de verdienmodellen, en aan het krijgen van steun om grote innovaties te doen.

Uw laatste twee vragen zijn de moeilijkste, omdat ik daar vandaag geen pasklaar antwoord op heb. De grondenproblematiek is bijzonder complex. In de commissie wordt dat vaak verengd tot de pachtwet, en dat was ook mijn eerste reflex: we lossen dat op met de pachtwet. Maar het is natuurlijk niet zo gemakkelijk. Het is trouwens een van de moeilijkste dossiers van deze legislatuur.

Een eerste belangrijke parameter die de beschikbaarheid van landbouwgronden bepaalt is de ruimtelijke ordening en de basisrechten die daaraan gekoppeld zijn.

U weet dat de strategische visie in Vlaanderen is dat er 750.000 hectare landbouwgrond bestemd moet zijn voor professionele landbouw. We stellen vast dat een toenemend aandeel van dit areaal in realiteit niet door de professionele landbouw wordt gebruikt. Een deel daarvan wordt gewoon niet voor landbouw tout court gebruikt. Dat blijkt uit de jaarlijkse perceelregistratie door onze professionele en niet-professionele landbouwers samen.

Een ander punt is de landbouwgrondenmarkt in ons land. Die is heel sterk geliberaliseerd, dus het staat iedereen vrij om een of meerdere landbouwgronden te kopen. In bepaalde gevallen kunnen wel voorkeuren bestaan door bijvoorbeeld de overheid, of soms krijgen zittende pachters voorrang. Maar dat is natuurlijk niet overal het geval.

Wat de tijdelijke overdracht van landbouwgronden via pacht betreft, streven we naar een modernisering. Maar ik wil toch direct pleiten voor realisme: regelgeving die de verhuur van gronden regelt legt de modaliteiten van die huur vast, maar zal er niet automatisch voor zorgen dat er meer grond op de huurmarkt beschikbaar komt. Een pachtdecreet is nooit iets dat bijkomende grond of grondbeschikbaarheid creëert.

Voor de landbouwgronden die vandaag niet verpacht maar in particulier gebruik zijn, ben ik niet zo optimistisch gestemd: ik denk niet dat de eigenaars hun schaap, pony of paard zomaar van het veld zullen halen. Bij de uitwerking van het Vlaams Pachtdecreet zullen we wel rekening houden met zoveel mogelijk knelpunten, waaronder de knelpunten die startende boeren ervaren, en dan zeker de CSA-boeren.

Ik was een paar weken geleden trouwens op de manifestatie van onze landbouwers in het kader van de landbouwbudgetten die worden vrijgemaakt. We hebben daar een hevige discussie gehad over een actieve boer en een 'pensioenboer', maar alles draait echt om grond en grondbeschikbaarheid. Dat leidt tot heel hevige discussies. We zullen daar echt samen moeten zoeken naar opportuniteiten, zeker ook om CSA-boeren voldoende kansen te geven om te doen wat ze willen doen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, dank u wel. Het waren inderdaad geen gemakkelijke vragen. Ik had er natuurlijk ook geen pasklaar antwoord op. We moeten samen blijven zoeken naar oplossingen.

CSA-boerderijen zijn als nieuw concept nog een verschijnsel in de marge. Ik bedoel dat niet negatief want ze verschijnen meestal aan de rand van een stad. We moeten ervoor zorgen dat al die nieuwe initiatieven en starters een faire kans krijgen om een volwaardig winstgevend en rendabel bedrijf uit te bouwen. Minister, ik ben blij te horen dat u dat meeneemt in de uitwerking van het GLB. We zullen samen in het Pachtdecreet moeten zoeken naar eventuele maatregelen en oplossingen om het voor starters en nieuwkomers gemakkelijker te maken om aan grond te geraken.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, het gebruik van gronden heeft te maken met Ruimtelijke Ordening en Omgeving. In hoeverre bent u mee betrokken in het Instrumentendecreet? Daar gaat natuurlijk veel in om. Het is ingetrokken, u hebt daar dus nog altijd de mogelijkheid om voor enige inbreng te zorgen.

U geeft aan dat 750.000 hectare beschikbaar zou moeten zijn voor landbouw. Misschien zou de omschrijving 'economische landbouw' daar een goede toevoeging zijn. Voor een schaap of een pony heb je ook oppervlakte nodig, maar dat is geen

economisch gebruik. Een andere terminologie zou daar misschien enige beterschap kunnen brengen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik was zelf betrokken bij de oprichting van De Landgenoten. Die richten zich niet alleen tot CSA maar meer bepaald tot biologische landbouw. Een van de grote problemen is dat het eigenaarschap in die sector laag is. Veel bedrijven werken niet op eigen gronden. Specifiek voor biolandbouw is dat de grond als such vele jaren nodig heeft om echt geschikt te zijn om volwaardig in een biobedrijf te kunnen worden opgenomen. In een klassieke teelt wordt de grond verarmd of kunstmatig verrijkt. Men moet een heel traject doorlopen. Als je biolandbouw bedrijft, is het belangrijk dat de gronden, als de landbouwer stopt en aan zijn pensioen moet denken, verloren gaan en uit de biolandbouw verdwijnen. De inspanningen om die grond geschikt te maken voor biolandbouw zouden verloren gaan. Dat is een heel specifiek aandachtspunt.

De meeste CSA-bedrijven, of bijna alle, werken, zoals de heer Coenegrachts zei, biologisch of met agro-ecologie. Dat is een heel specifiek aandachtspunt.

Een ander specifiek punt is dat wanneer die bedrijven zoeken naar grond, die grond dicht bij de consument of de gebruiker moet liggen. De mensen gaan zelf op het bedrijf plukken, dus moeten de gronden dicht bij de mensen liggen. De mogelijkheden om gronden te verwerven zijn om die reden beperkt. Men kan zeggen dat er elders grond vrijkomt, maar als die midden een landbouwgebied ligt en niet tegen een dorps- of stadskern, dan is dat niet of veel minder geschikt om een CSA-boerderij op te starten.

Deze specifieke elementen zorgen ervoor, los van de elementen die al werden aangegeven, dat het vaak om mensen gaat die niet uit een landbouwgezin komen en dus niet de gronden ter beschikking hebben vanuit de familie, maar die wel een opleiding om biologisch te boeren hebben gevolgd. Door die nabijheid zouden de lokale besturen daar toch ook wel een rol kunnen spelen. Ik ben nu luidop aan het denken. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) heeft een aantal instrumenten om projectgebonden, via een voorkeurrecht, gronden te verwerven, om ze dan te herschikken.

Er kan worden nagedacht of er toch geen mogelijkheden zijn om ergens projectgebonden gronden te vrijwaren zodat ze niet verloren gaan voor de biolandbouw. Dit is wel een duidelijk businessmodel. Je hebt zoveel mensen nodig die bereid zijn om abonnementsgeld te betalen. Als je die mensen hebt, dan heb je een bedrijf dat leefbaar is, dat zorgt voor zijn eigen inkomen.

Bart Dochy (CD&V): Dit is een zeer interessant debat. We moeten natuurlijk een onderscheid maken tussen biologisch en CSA. Niet alle biologisch is CSA, het is ruimer. Ik begrijp ook de bekommernis over de afstand. Wanneer bij zo'n bedrijf tweehonderd à driehonderd gezinnen een abonnement nemen, dan zullen ze ook niet allemaal op fietsafstand liggen van dat bedrijf. Ik ken een voorbeeld in Geluwe, waar nogal wat mensen vanuit Kortrijk komen. Dat is op 10 à 15 kilometer afstand. Het is dus relatief. Het is aangenamer wanneer het dichterbij de bevolking ligt.

Het komt wel altijd op hetzelfde neer. Dat geldt voor biologische landbouwers, het geldt voor andere landbouwers, starters enzovoort. De beschikbaarheid van grond en het Pachtdecreet zullen afhangen van de manier waarop we een evenwicht vinden tussen rechtszekerheid voor de eigenaar en rechtszekerheid voor de pachter. Zomaar alle rechtszekerheid aan de pachter geven, verhindert de eigenaar om te verpachten. Zomaar alle rechtszekerheid aan de eigenaar geven, is problematisch voor het opstarten en de continuïteit van de bedrijfsvoering. Daarvoor zullen we suggesties moeten vinden en doen.

We hebben ondertussen het voorbeeld van Wallonië, dat een aantal stappen heeft gezet rond de aanpassing van de oude Pachtwet naar een Pachtdecreet. In een van de volgende vergaderingen kunnen we daarop terugkomen. Minister, ik heb vernomen dat u de ambitie hebt om dit voorjaar van start te gaan met ideeën en gedachtewisselingen over de Pachtwet.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het eens met alle opmerkingen die hier worden gemaakt. We hebben dezelfde zorg. Collega Steenwegen is wat explicieter in de manier waarop hij dat verwoordt. Zeker voor CSA is het goed om er ruimte voor te maken. Er zijn specifieke problemen. Ik ben wel wat behoedzaam om je als overheid op die grondenmarkt te begeven, omdat ik denk dat dat afschuwelijke resultaten zal hebben voor de prijs. We moeten dus kijken wat of hoe we daaraan kunnen werken.

Ik wil zeker initiatieven nemen voor de Pachtwet. In het regeerakkoord staat dat de vrijheid van teeltkeuze behouden zal blijven. Dat is al iets. Het zal een heel behoedzaam evenwicht zijn dat we zullen moeten zoeken.

Ik heb gezegd dat collega Joke Schauvliege steun heeft verleend. Het is mijn bedoeling om ook met de organisatie samen te zitten om uit te zoeken hoe we op pragmatische wijze de opportuniteiten een beetje kunnen vergroten voor wat ze doen. Misschien ligt de oplossing dichterbij dan we denken. Ik neem jullie suggesties zeker allemaal mee.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Het is fijn te horen dat we allemaal dezelfde bekommernis hebben en samen willen nadenken over hoe we dat oplossen. Collega Steenwegen, ik wil uw spontane bedenkingen niet onmiddellijk afschieten. Op het eerste zicht sta ik wat huiverachtig tegen een overheid die gronden begint te kopen om die dan te verhuren of te verpachten of er weet ik veel wat mee te doen. Voor de rest: laat ons vooral samen blijven nadenken over creatieve oplossingen. Dan ben ik er zeker van dat we er wel geraken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.